

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Geografie místního regionu na příkladu Říčanska
Geography of the Local Region (using Ricany as an example)

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Alena Moravcová

Vedoucí práce: RNDr. Pavel Chromý, Ph.D.

Praha 2010

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím dále uvedené literatury.

V Říčanech dne 12. 4. 2010

.....

Podpis

Děkuji vedoucímu své diplomové práce za odborné vedení, rady, připomínky, ochotu a trpělivost.

Obsah

Abstrakt.....	5
1. Úvod.....	7
2. Východiska práce.....	10
2.1. Proměny vzdělávání.....	10
2.2. Proměny geografického vzdělávání.....	11
2.3. Místní region v RVP.....	13
2.4. Místní region ve výuce.....	14
2.4.1. Definice základních pojmů.....	14
2.4.2. Vymezení místního regionu.....	16
2.4.3. Výuka o místním regionu a výuka prostřednictvím místního regionu.....	17
2.4.4. Obecné cíle výuky místního regionu.....	20
3. Pracovní listy.....	22
3.1. Jak a proč vymezovat regiony?.....	22
3.1.1. Vymezení mikroregionu Říčany.....	22
3.1.2. Vymezení místního regionu (průvodce pracovním listem).....	25
3.1.3. Specifické cíle úkolu.....	27
3.1.4. Vymezení místního regionu (pracovní list).....	28
3.2. Jak charakterizovat polohu mikroregionu?.....	35
3.2.1. Dopravní poloha Říčany.....	35
3.2.2. Dopravní poloha místního regionu (průvodce pracovním listem).....	38
3.2.3. Specifické cíle úkolu.....	39
3.2.4. Dopravní poloha místního regionu (pracovní list).....	40
3.3. Jak se žije v suburbanizaci?.....	49
3.3.1. Změny v územní a populační velikosti města Říčany.....	49
3.3.2. Proces suburbanizace v mikroregionu (průvodce pracovním listem).....	52
3.3.3. Specifické cíle úkolu.....	54
3.3.4. Suburbanizace v našem regionu (pracovní list).....	55
3.4. Jak vytvořit turistického průvodce?.....	64
3.4.1. Příležitosti turistického ruchu a rekreace v Říčanech.....	64
3.4.2. Turistický průvodce místním regionem (průvodce pracovním listem).....	67
3.4.3. Specifické cíle úkolu.....	68
3.4.4. Turistický průvodce místním regionem (pracovní list).....	69
4. Závěr.....	72
Literatura.....	75
Přílohy	

Abstrakt

Práce se zabývá místním regionem ve výuce na základních školách na příkladu Říčanska. Je rozdělena do dvou hlavních částí. První část se zabývá změnami probíhajícími ve vzdělávání a tím, jaký mají tyto změny vliv na výuku zeměpisu ve školách. Jak se mění metody a formy výuky a témata. V práci je popsáno, jakým způsobem je místní region zahrnut do vzdělávacího obsahu. Dále jsou v práci definovány základní pojmy, které souvisí s místním regionem a možnosti jakým způsobem lze k výuce místního regionu přistupovat. V závěru první části jsou shrnuty obecné cíle výuky místního regionu.

Druhá část práce se zabývá využitím místního regionu ve výuce na základních školách v Říčanech u Prahy. Jsou zde vypracovány čtyři pracovní listy pro žáky zabývající se několika problémy jejich regionu. První pracovní list se zabývá vymezením místního regionu a umístěním místního regionu v administrativních celcích Česka. Druhé téma se zabývá dopravní polohou regionu, třetí téma řeší problémy suburbanizace a poslední pracovní list se zabývá vytvořením průvodce po místním regionu. Každý pracovní list obsahuje charakteristiku problému v říčanském mikroregionu, průvodce pracovním listem pro učitele, specifické cíle úkolu a samotný pracovní list.

Práce by měla zjednodušit učitelům základních škol přechod od tradičních forem a metod výuky k moderním. Je to ukázka toho, že se dá vyučovat i jinými způsoby než těmi tradičními, jako je např. frontální výuka.

Abstract

The theme of this thesis is Local Region in Education at Primary Schools in Ricany. The thesis is divided into two main parts. The first part deals with changes in education and their influence on teaching Geography: how the methods, forms of education and topics have changed. There is also a description of how the local region is included in education. There is a description of the local region, and possibilities of using the “local region” topic in education. At the end of the first part there is the summary of general objectives of teaching local region topics.

The second part offers worksheets. There are four worksheets for children with the topic Local Region Ricany. There are four different problems in the local region. In the first worksheet the question is: How to demark the local region? And in which administrative unit of the Czech Republic the local region is included? The second topic is the traffic location of the local region. The third one is about suburbanization and its problems and the last topic is the creation of tourist guide for different groups of tourists. Every worksheet includes characterization of the problem in Ricany region, guide to worksheet for teachers, specific targets of the exercises which the pupils should know after they have finished the worksheets and finally the worksheets for children.

This work is aimed at primary school teachers and it should simplify the transition from traditional teaching methods to the modern ones. It is an example of teaching methods other than frontal teaching.

Klíčová slova

Key words

Kurikulární reforma

Changes in education

Mikroregion Říčany

Micro region Ricany

Místní region ve výuce

The Local Region in education

Pracovní listy

Worksheets

1. Úvod

V práci se zabývám kurikulární reformou a jejím vlivem na výuku zeměpisu. Probíhající reformu školství předurčují Rámcové a školní vzdělávací programy, které se snaží o zkvalitnění vzdělávání a modernizaci výuky. Prostřednictvím školních vzdělávacích programů, které si tvoří každá škola samostatně, mají učitelé možnost přizpůsobovat výuku okolnostem a specifickým potřebám školy, žáků i okolí školy. Pedagog má tedy možnost zahrnout do výuky zeměpisu místní region, ke kterému mají žáci bližší vztah. Proto se zabývám tím, jakým způsobem je začleněn místní region do vzdělávacích programů a jakým způsobem je možné téma místní region využít ve výuce.

Ve školách vyučují často učitelé, kteří mají zaběhnutý tradiční systém výuky a k reformě školství se staví odmítavě. Jen těžko se někdo, kdo vyučuje stejným způsobem mnoho let, rozhodne ze dne na den vše změnit. Proto jsem se rozhodla, že vypracuji pracovní listy pro žáky základní školy (popřípadě pro žáky nižšího stupně střední školy) které by měly učitelům usnadnit přípravu na výuku a umožnit přechod od tradiční výuky. Měl by to být první krok ke změně výukových metod, forem a obsahu učiva. Pracovní listy by měly také pomoci žákům samostatně přemýšlet a vzbudit v nich zájem o vzdělávání. Jak uvádí Marada (dále viz Jak na výuku zeměpisu v terénu), náš život se neodehrává pouze ve školních lavicích, ale především v okolním prostředí. Výuka o místním regionu a v regionu rozvíjí zájem o prostředí, ve kterém žijeme, zvyšuje naši vnímavost k prostředí a rozvíjí osobní a environmentální etiku. Proto bychom se měli více věnovat výuce o místním regionu, uvádět příklady z okolí a poznávat toto okolí nejen ze školních lavic.

Cíl práce

- Popsat vliv nových kurikulárních dokumentů na proměny obsahu a forem výuky zeměpisu ve školách.
- Shrnout možnosti výuky o místním regionu a v místním regionu.
- Vytvořit podklady k výuce zeměpisu místního regionu na příkladu Říčanska.

Výzkumné otázky

- Jaké změny do vzdělávání přináší kurikulární reforma?
- Jakým způsobem se dá začlenit téma místní region do výuky a co žákům výuka tohoto tématu přináší? Jaké jsou cíle výuky místního regionu?
- V jakých souvislostech se v Rámcových a Školních vzdělávacích programech o místním regionu uvažuje?
- Jaká je definice místního regionu a jakým způsobem je vymežován?
- Jaká témata (problémy) týkající se místního regionu (vyskytující se v místním regionu) mohou žáci v říčanských školách řešit?

Metodika

Nejprve jsem v práci rozebrala změny ve výuce, které by reforma školství měla přinést a porovnála jsem je s tradičním způsobem výuky. Jsou zde uvedeny vzdělávací programy, podle kterých výuka probíhá. Stručně jsem uvedla strukturu těchto programů a jejich vliv na geografické vzdělávání. Dále jsem podle Rámcového vzdělávacího programu vymezila požadavky na žáka při výuce tématu místní region. Definovala jsem základní pojmy týkající se regionů. V práci je vysvětlena definice regionu, shrnula jsem, jaké jsou typy regionů a jakým způsobem probíhá jejich vymežování (regionalizace), jakou mají strukturu a jak definovat jejich polohu. Tyto obecné definice jsem aplikovala na místní region. Porovnála jsem, jakým způsobem uvažují o výuce místního regionu různí autoři. Na závěr této kapitoly jsem sepsala obecné cíle, o které usiluje výuka místního regionu.

Ve druhé části práce jsem se zabývala tvorbou pracovních listů pro výuku místního regionu na příkladu Říčanska. Zvolila jsem si čtyři témata (problémy), která jsem rozpracovala do pracovních listů. První pracovní list se zabývá vymežováním místního regionu a umístěním místního regionu v administrativních celcích Česka. Druhé téma se zabývá dopravní polohou regionu a školy a vzájemnými vlivy mezi centrem a jeho zázemím. Třetí téma řeší problémy suburbanizace a s tím spojené změny počtu obyvatelstva, věkovou strukturu a kvalitu života. Poslední pracovní list se zabývá vytvořením průvodce po místním regionu pro specifickou skupinu turistů, kde žáci musí zohlednit potřeby, nároky a zájmy různých lidí. Každý pracovní list obsahuje charakteristiku problému v říčanském mikroregionu. Pomocí této charakteristiky by měl

být učitel schopen pracovat s pracovními listy a dokázat odpovědět na otázky v nich položených. Dále jsem vypracovala průvodce pracovním listem pro učitele, který vysvětluje, jak mají žáci pracovat s pracovními listy. Shrnula jsem také, jaké jsou specifické cíle úkolů, kde je soupis dovedností a vědomostí kterých by žáci po vypracování pracovních listů měli dosáhnout. Pracovní list pro žáky je na konci každého takto rozebraného problému.

Abych získala zpětnou vazbu o využití pracovních listů, dala jsem je vyučujícím zeměpisu na základních školách a na gymnáziu v Říčanech. Učitelé mají letité zkušenosti, a proto předpokládám, že dovedou zhodnotit využitelnost a přínos pracovních listů ve výuce. Od vyučujících jsem zjistila jejich názory na výběr témat, kterými se pracovní listy zabývají. Zajímalo mě, jak by zhodnotili strukturu pracovních listů, náročnost, zda mají nějaká úskalí a jaká by mohla být jejich využitelnost ve výuce.

2. Východiska práce

2.1. Proměny vzdělávání

Z mezinárodního srovnání kvality školství, jež každoročně vydává Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (dále viz České školství v mezinárodním srovnání 2009), vyplývá, že české školství má velké nedostatky a neodpovídá požadavkům společnosti ani pracovního trhu. O nezbytnosti reformy školství se v Česku uvažuje od počátku 90. let. Zprv v souvislosti s pádem totalitního režimu, obnovením demokracie a svobody, ale také v souvislosti s integrací Česka do evropských struktur a v reakci na dynamicky se měnící svět (globalizace, post-industriální transformace společnosti). Vyčítá se zejména, že v našem školství převládá výklad učitele, který se zaměřuje na předávání dat a memorování pojmů. Vzdělávání chybí praktická využitelnost. Očekává se, že zejména tyto nedostatky by měla reforma odstranit. Žáci by měli získat vědomosti, které jsou jim užitečné v životě, měli by se naučit, jak se vyhnout zahlcení povrchními informacemi a jak informace získávat a zpracovávat, měnit je ve znalosti a aplikovat je. Kühnlová (1999) uvádí, že ve výsledcích učení by se pak mělo posuzovat vedle vědomostí také uplatnění schopností, dovedností a návyků, bude hodnoceno úsilí a tvůrčí přístup, postoje a získané životní hodnoty.

V roce 2001 byl vydán Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, tzv. Bílá kniha, který je podkladem k realizaci školské reformy. Do vzdělávací soustavy se zavádí nový systém kurikulárních dokumentů. Ty jsou vytvářeny na státní úrovni (Národní program vzdělávání a Rámcové vzdělávací programy - dále RVP) a na školní úrovni (Školní vzdělávací programy - dále ŠVP). Rámcové vzdělávací programy vymezují závazné rámce vzdělávání pro jeho jednotlivé etapy vzdělávání, a to předškolního, základního a středního a jsou vodítkem pro tvorbu vlastních školních vzdělávacích programů. Základem vzdělávání je postupné naplňování cílů, které jsou definovány pro jednotlivé stupně vzdělávání v Rámcových vzdělávacích programech. Ty směřují k rozvoji klíčových kompetencí- vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot uplatnitelných v praktickém životě (dále viz Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání 2007, str. 9-10, Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání 2007, str. 5-6).

Další inovací, kterou umožňuje nový školský zákon, je možnost mnohem větší integrace obsahu jednotlivých předmětů. Ve školství převládal direktivní systém, učitelé museli vyučovat podle pevně stanovených osnov, měli předepsáno, co a kdy mají učit.

Často se stávalo, že se stejná látka opakovala v různých předmětech, aniž by byly žákům vysvětleny patřičné souvislosti. V Rámcových vzdělávacích programech jsou vyčleněny tzv. vzdělávací oblasti, které tvoří obsahově blízké vzdělávací obory (školní předměty). Předpokládá se, že výklad látky ve výuce se nebude opakovat z pohledu různých předmětů, ale daný problém bude řešen v rámci „společného“ celku. Vyučovaný předmět může být tedy tvořen několika vzdělávacími obory. Žáci by měli získat širší přehled o daném tématu nebo problému z pohledu různých vzdělávacích oborů a měli by jej i lépe pochopit.

Mimo to se zavádí do výuky tzv. průřezová témata. Ta se týkají aktuálních problémů současného světa, propojují vzdělávací obory a zároveň prochází napříč vzdělávacími oblastmi. Ke každé vzdělávací oblasti je v RVP vyjádřen vztah průřezového tématu.

ŠVP si vytváří každá škola podle příslušného RVP. Při jeho tvorbě má škola značnou autonomii a může rozhodovat o tom, co a jakým způsobem se bude učit. Ve výuce se projeví regionální zvláštnosti nebo odlišnosti a vzdělávání bude reagovat nejen na obecné ale i místně/regionálně specifické potřeby vzdělávajících se žáků a studentů.

Nejen školy, jako instituce, mají možnost více se rozvíjet zvoleným směrem. I učitelé mohou lépe uplatnit svůj potenciál a tvůrčí schopnosti a učinit tak výuku mnohem efektivnější a lze předpokládat, že i zajímavější. Základní školy vyučují podle svých školních vzdělávacích programů v prvních a šestých třídách od 1. září 2007. Na středních školách a čtyřletých gymnáziích se začalo vyučovat podle školních vzdělávacích programů od 1. září 2009.

2.2.Proměny geografického vzdělávání

Podle Rámcových vzdělávacích programů by se měla výuka stát praktičtější a žáci by měli umět aplikovat učivo v praxi. Na rozdíl od tradiční výuky, kde obsah dokumentů byl závazný a zcela převažoval důraz na osvojování poznatků, nové trendy ve výuce umožňují učitelům být tvůrčí. Díky větší autonomii škol může být obsah výuky usměrněn zájmy žáka nebo školy, žákům může být umožněn výběr činností, jsou zde tedy uplatňovány osobní zájmy. Staré osnovy výuky zeměpisu tedy již neodpovídají novým trendům a musejí se změnit. Dokonce zeměpis jako vyučovaný předmět může ve školách úplně zmizet. Místo něj v rámci integrace předmětů se učivo může rozdělit do

jiných předmětů, nebo může vzniknout nový předmět, který bude spojovat více současných předmětů do jednoho a bude tak vytvářet u žáků celistvý pohled na svět. Podle Herinka (2002) má zeměpis široký, multidisciplinární záběr, jak do přírodních, tak i do společenských věd a proto školní zeměpis doplňuje často i poznatky a základy těch vědních oborů, na které již ve škole není speciální místo (geologie, etnografie, meteorologie, klimatologie, sociologie, ekonomika atd.). Proto i kdyby zeměpis jako předmět ze škol vymizel, náplň tohoto předmětu ve školách jistě zůstane.

Objevuje se řada nových témat a s nimi i nové metody a formy výuky. Různé výukové metody, jako pokus, demonstrace, projektová metoda, kooperativní metody, metody zážitkové pedagogiky prolínají různé formy výuky vycházky, terénní cvičení, exkurze nebo tematické školní výlety zahrnující práci v terénu (dále viz Marada, O výuce v terénu).

Kromě tradičních zdrojů informací, jako jsou učebnice, doplňkové učební texty, zeměpisné atlasy a další informační materiály, se často dá použít i krajina, venkovské nebo městské prostředí (Kühnlová, 1999). Vzdělání by mělo dát prostor pro ověření pravdivosti a funkčnosti předkládaného učiva. Žáci by tedy měli umět aplikovat učivo v životě a ne pouze v rámci školy. Naučit je to, by měl být hlavní cíl školy. Učitelé mají mnohem větší profesní odpovědnost za výsledky vzdělávání.

Poměrně jednoduchý způsob jak si ověřit učivo, je vzít žáky do nejbližšího okolí školy, tedy do místního regionu žáků. Vzhledem k tomu, že si pedagog může přizpůsobit výuku aktuálním potřebám a regionálním podmínkám, má možnost vysvětlit obecná témata na příkladu místního regionu. Běžné učivo by nyní měli umět aplikovat v jim známém prostředí a prostřednictvím tohoto regionu by se měli naučit mnoho nového. Místní region jim tedy poslouží jako praktická pomůcka k výuce a jeho poznávání obohatí výchovné působení na žáka a rozvíjí jeho osobnost. Poznávání místního regionu předpokládá také činnosti s mapami a plány obce, porovnávání leteckých snímků s plánem obce, výuka v muzeu, činnost s historickými materiály, vyhledávání informací v různých zdrojích, nákresy, kreslení a fotografování v krajině, ochranné aktivity, zakládání osobních sbírek, besedy se zajímavými osobnostmi (Kühnlová 1998).

Podle Kühnlové (1998) umožňuje zeměpis místního regionu a obce svým měřítkem a předpokládaným novým pojetím výuky rozšířit geografické hodnocení studovaného prostoru o větší zájem o kvalitu životního prostředí, o regionální plánování a o geografické hodnocení místního regionu. Například místo přehledu těžby, výroby

nebo produkce zemědělství by se výuka týkala rozmístění těchto aktivit v krajině, jejich vlivu na vzhled krajiny, znečišťování a ohleduplnosti vůči krajině a vlivu na zdraví občanů. Zeměpis místního regionu umožňuje také pěstovat dobré vztahy k lidem, toleranci ke všem spoluobčanům a cizincům.

V souvislosti s výukou místního regionu se nabízí také regionální plánování. Žáci by se měli více dozvědět o funkčním využití území (zeleň, bydlení, rekreace, ukládání odpadů) a o jeho změnách, stabilizaci, rozvoji a limitech územního využití.

Také žák získává novou roli. Už to není jen pasivní posluchač, ale samostatně získává informace a spolupracuje s učitelem, je posílen dialog mezi učitelem a žákem a mezi žáky navzájem. Ve společné činnosti učitele a žáka se prolínají poznávací a výchovné prvky. Předmětem hodnocení žáka by měly být činnosti žáka a jeho zájem, žáci by se měli naučit mimo jiné také sebehodnocení. Učení se o místním regionu by mělo být šancí pro intelektuálně slabší žáky, neboť by se zde posuzoval především osobní růst žáka a nedocházelo by k porovnávání žáků navzájem (Kühnlová 1998).

2.3.Místní region v RVP

V jakých souvislostech se v RVP o místním regionu uvažuje? Vzdělávací obsah RVP je rozdělen do vzdělávacích oblastí. Zeměpis je jako vzdělávací obor zařazen do vzdělávací oblasti Člověk a příroda společně s fyzikou, přírodopisem a chemií. V následujícím přehledu jsou konkrétně uvedeny očekávané výstupy, které souvisí s výukou místního regionu a je zde uvedeno učivo, které se přímo místního regionu týká.

Podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV) patří na základní škole do vzdělávacího obsahu ve vzdělávacím oboru zeměpis mimo jiné i Česká republika, kde je v učivu zahrnut i místní region. Od žáka se zde očekává, že vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy, zhodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje a přiměřeně analyzuje vazby místního regionu k vyšším územním celkům. Dále je zde součástí učiva i Terénní geografická výuka, praxe a aplikace. Zde má žák základní školy ovládnout základy praktické topografie a orientace v terénu, aplikovat v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny a uplatňovat v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu ve volné přírodě. V praxi se využívá k výuce geografická exkurze, kde žáci odhalují místní region s použitím

různých přístrojů, pomůcek, pohybují se podle mapy a azimutu, určují světové strany, odhadují vzdálenosti a výšky objektů v terénu, provádějí jednoduché panoramatické náčrtky krajiny, situační plány, schematické náčrtky pochodové osy, hodnotí přírodní jevy a ukazatele.

Na gymnáziu je podle Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia (RVP GV) součástí vzdělávacího obsahu definována mimo jiné i kapitola Regiony, kde je opět zahrnut místní region, ovšem také možnosti rozvoje mikroregionu, strategické a územní plánování. Žák se učí vymezit místní region (podle bydliště nebo školy) na mapě podle zvolených kritérií, zhodnotí přírodní, hospodářské a kulturní poměry mikroregionu a jeho vazby k vyšším územním celkům a regionům. V rámci terénního vyučování se žák studující na gymnáziu učí lépe orientovat s pomocí map v krajině, používá s porozuměním vybranou geografickou, topografickou a kartografickou terminologii, vytváří a využívá vlastní mentální schémata a mentální mapy pro orientaci v konkrétním území, čte, interpretuje a sestavuje jednoduché grafy a tabulky, analyzuje a interpretuje číselné geografické údaje.

2.4.Místní region ve výuce

2.4.1. Definice základních pojmů

Region patří k základním geografickým konceptům. Termín „region“ bývá použit v různých pracích v různém smyslu. Obvykle se definuje jako část zemského povrchu, tedy určitá oblast, rajón, prostor či místo, která se určitým způsobem odlišuje od okolního území a ve které se vyskytují do určité míry jednotné rysy. Vznikl na základě interakce přírodních a sociálně-ekonomických jevů a procesů. Je zde množství různých interaktivních prvků, které jsou vzájemně propojeny a vytvářejí tedy region.

Na základě zvolených kritérií lze rozlišit různé typy regionů. Pokud bude kritérium z oblasti fyzické geografie, můžeme rozdělit regiony podle fyzickogeografických kritérií např. na regiony biogeografické, pedogeografické, litologické a další. Podle sociálněgeografických kritérií identifikujeme regiony administrativní, dojížděkové, zemědělské, rekreační a další. Regiony se často překrývají a tím vzniká komplexní geografický region, který je tedy výsledkem působení přírodních a sociálních procesů.

Vymezení hranice regionu se liší podle funkce, pro kterou jej vymezujeme. Vymezováním regionů se zabývá regionalizace, která zpracovává informace o rozmístění předmětů a jevů na zemském povrchu. Vymezení geografických regionů je prováděno na základě dvou hledisek: objektivního (kde jednotlivé vazby mezi složkami

jsou pevně dané) a subjektivního (kde se region vymezuje na základě různých požadavků výzkumu). Úkolem regionalizace je určit typické rysy, procesy, způsoby vývoje a vazby tak, aby byly ukázány charakteristické rysy regionu. Rozlišujeme fyzickogeografickou a socioekonomickou regionalizaci a dále regionalizaci v jednotlivých dílčích disciplínách. Výsledkem regionalizace je vymezení hranice regionu. Existují zde fyzickogeografické hranice, které obklopují regionální komplexy. I tyto hranice jsou různého charakteru, např. ostré nebo neostré. Hranice vzniklé činností člověka bývají ostřejší, opět zde ale záleží na funkci vymezovaného regionu. Často dochází k přesouvání nebo střídání hranic regionu, tomuto jevu se říká oscilace.

Z metodologického hlediska se ptáme, k čemu region slouží a proč jej vymezujeme. Toušek, Kunc, Vystoupil a kol. (2008) rozdělují přístupy k regionu do třech kategorií podle polského geografa Dziewonského. Region jako nástroj geografického výzkumu, kde region vystupuje jako statistická jednotka, objekt geografického výzkumu, region je zde cílem výzkumu a vymezení regionu je výsledkem a jako nástroj managementu území, kde se pro region tvoří určitý plán. Z hlediska velikosti se rozlišují regiony na mikroregiony, mezoregiony a makroregiony.

Lidé prožívají svůj život v prostoru, kde se odehrává většina jejich aktivit. Proto je zde vytvořen vzájemný vztah mezi prostorem, ve kterém lidé žijí a jeho obyvateli. Tento prostor se nazývá region. Je to tedy území, kde většina lidí uskutečňuje svoje potřeby. Toto území není nikde přesně vymezeno, není to statická oblast. Aktivity odehrávající se v regionu jsou časově i prostorově dynamické. Podle Chromého (2003) bychom měli chápat region jako socio-prostorový proces (sociální konstrukci), protože právě v regionu probíhají procesy odehrávající se ve stejném čase, prostoru i společnosti.

Každý region má svou strukturu, na jejímž základě se vymezují dva typy geografických regionů. Je to region homogenní, který má stejnorodé vlastnosti a region nehomogenní (heterogenní), sice s jednotnou funkcí, ale zato s nestejnými vlastnostmi. V sociální geografii se převážně vyskytují nehomogenní regiony. Region se skládá ze dvou navzájem odlišných prostorů, střediska a jeho zázemí, které je na něj vázáno určitými vztahy. Nehomogenní regiony mají pestrou vnitřní strukturu a jsou zde zastoupeny různé funkce.

Wokoun (1998, str. 46-47) v knize Úvod do regionálních věd a veřejné správy vymezuje homogenní regiony tak, že jejich hranice probíhají tam, kde se charakteristické rysy jader sousedních regionů stávají nejméně výrazné a navzájem se

spojují. Hranice nehomogenních regionů definuje jako místo, kde se stanoví hranice mezi gravitačním působením sousedních center.

Každý region má své místo v prostoru, můžeme tedy určit geografickou polohu regionu. Geografická poloha nám určuje polohu určitého objektu (v tomto případě regionu) v geografickém prostoru. Z hlediska vztahů k jiným objektům můžeme rozlišovat polohu absolutní (poloha objektu v souřadnicovém systému) a relativní (pozice objektu vzhledem k jiným objektům). Relativní polohu můžeme určit vzhledem k fyzicko-geografickým celkům (zeměpisná poloha) nebo k sociálně-geografickým celkům (administrativní poloha, dopravní poloha, poloha z pohledu služeb, průmyslu nebo zemědělství).

2.4.2. Vymezení místního regionu

Geografie zkoumá prostor v různých měřítkově řádovostních úrovních, od úrovně lokální, přes regionální až po globální úroveň. Místní region se tedy řadí do úrovně lokální/mikroregionální. Podle Wokouna (1984) představuje mikroregion relativně uzavřený komplex regionálních procesů vázaných především na individuální obyvatele regionu. Tyto procesy jsou oproti procesům řádově vyšším intenzivnější. Vymezení hranice místního regionu se liší podle funkce, pro kterou region vymezujeme. Místní region je relativní pojem, jeho hranice vymezujeme na základě subjektivních požadavků. Je to oblast, která je blízká určité skupině lidí, kteří zde bydlí, pracují nebo jsou s touto oblastí jinak spojeni. Pro každou skupinu lidí s jiným zájmem bude region jinak veliký.

V této práci se zabýváme místním regionem školy, která je v tomto regionu lokalizována. Podle zvoleného kritéria pro vymezení regionu můžeme tedy vymezit „mnoho“ různých místních regionů. Vhodné je ale pracovat s komplexním regionem, kde se prolínají fyzickogeografické a sociálněgeografické složky krajiny. Jak již jsem se výše zmínila, i hranice místního regionu mohou oscilovat.

Ve výuce se mohou použít různé přístupy k regionu. Místní region je nejčastěji nástrojem geografického výzkumu. Žáci mohou pracovat s různými statistickými daty, ať už to jsou data z fyzické nebo sociální geografie. Tato data by měla sloužit například jako podklad pro další výzkum a řešení problémů v regionu, popřípadě k porovnávání regionů navzájem. Region je i objekt geografického výzkumu, kde místní region je regionem cílovým. Hlavním úkolem je vyznačování hranic regionu. Žáci pracují

s typologickými mapami a vymezují na základě předem stanovených kritérií hranice daného regionu. Hranice se vymezují nejen podle map, ale i přímo v terénu. Třetí přístup uvádí region jako nástroj managementu území. Tento region lze označit jako plánovací region. Žáci plánují rozvoj, nebo regulace místnímu regionu. Většinou jde o tvorbu plánů dlouhodobějších a žáci tyto plány tvoří v rámci projektů (např. celoročních). Mohou to být plány např. výsadby zeleně v okolí školy, regulace skládky, výstavba stezky (naučné, turistické, cyklistické a dalších).

Nejjednodušší způsob vymezení místního regionu pro vlastní účely je vymezení spádového regionu. Vymezíme zde oblasti, z nichž žáci dojíždí do školy jako centra regionu. Škola bude tedy tvořit jádro místního regionu, její nejbližší okolí bude zázemím. Jak ale bude tento region veliký? Může to být kraj, okres nebo dokonce jen část města, ve kterém se škola nachází? Místním regionem pro žáky nebude administrativní jednotka s pevně stanovenými hranicemi. Místní region by měl být žákům dostatečně známý a žáci by měli k tomuto vymezenému prostoru mít určitý vztah. Vztah žáků k vymezovanému území se vytváří s pocitem sounáležitosti a regionální identity k tomuto území. Z pohledu většího časového horizontu v závislosti na povinnostech a zájmech žáků se místní region bude měnit.

2.4.3. Výuka o místním regionu a výuka prostřednictvím místního regionu

Téma místní region ve výuce můžeme chápat ze dvou různých úhlů pohledu. První z nich je, pokud se místní region ve výuce zmiňuje, o místním regionu se žáci přímo učí. Výuka probíhá sice klasicky ve třídách, ale učitel používá řadu netradičních metod ve výuce. Výuka o místním regionu patří k novým trendům ve výuce, kterými se blíže zabývá např. Kühnlová (1998, str. 116).

Druhý pohled na místní region není ze školních lavic. Žáci se účastní výuky mimo budovu školy v rámci terénní výuky a učí se „prostřednictvím“ místního regionu. V zahraničí je tato výuka novým, rozšířeným trendem. Geografie se zde vyučuje v blízkém okolí školy. S výukou v terénu úzce souvisí výuka geografie místního regionu. Tato výuka je zaměřena na jeho hlubší poznávání a porozumění v širších souvislostech (Řezníčková a kol. 2008).

Hofmann (2003) uvádí, že učitel musí vypracovat komplexní geografickou charakteristiku zvoleného regionu na základě podkladových materiálů. Učitel tedy věnuje větší množství času především počáteční fázi přípravy. Následuje

zakomponování připravených podkladů do procesu výuky. Získané poznatky se mohou použít jak ve výuce ve škole, tak i mimo školní budovu v rámci terénní výuky. Záleží tedy jen na učitelích, do jaké míry si místní region do výuky zařadí.

Oba přístupy by neměl učitel vnímat alternativně, ale komplementárně (doplňují se). Nelze jednoznačně určit, který z nich je důležitější nebo přínosnější pro rozvoj žákovy osobnosti. Nelze ani určit a není to ani účelné, který z nich by měl předcházet druhému. Někdy je důležité o daném tématu něco vědět a teprve na vědomosti navazuje terénní výuka. Žáci si tedy ověřují vědomosti v praxi. Jindy se zase pomocí výuky přímo v terénu žáci učí novým věcem a na danou problematiku přicházejí sami bez předchozího výkladu. Ve škole pak může následovat rekapitulace výsledků a postupů.

Výuka o regionu

Podle Hofmanna (2003) se při výuce o místní krajině uplatňuje především regionální princip. Regionálním principem je soustavné a promyšlené využívání poznatků z místní krajiny. Proto se vyžaduje od učitelů množství samostatné i výzkumné práce v místní krajině.

Výuka o regionu se snaží přiblížit žákům místní region a názorně na příkladech z oblasti místního regionu vysvětlit učivo, tak aby žákům bylo umožněno snadněji pochopit jeho problematiku. Region slouží žákům ve výuce jako zdroj geografických dat. Žáci pak v regionu kolem sebe, například cestou domů ze školy, mohou vidět a poznávat v praxi sami to, co se ve škole učili. Jde o přiblížení probírané látky a o motivaci žáků k dalšímu poznávání a zkoumání regionu. Žákům se přiblíží problémy týkající se přímo jejich regionu a jejich života a tím se rozvíjí i regionální identita, tedy vztah k této oblasti a žáková osobnost. Žák by měl mít vědomí sounáležitosti s prostorem, kde žije, měl by tedy mít i odpovědný vztah k prostředí místa bydliště nebo školy. Podle Kühnlové (1998) by učitel měl prostřednictvím místního regionu vhodným způsobem ovlivňovat životní hodnoty svých žáků, vést je k dobrému vztahu k přírodě a pocitu zodpovědnosti za životní prostředí.

Podle Kühnlové (1998, str. 116) by se obsah učiva měl prohloubit zejména v oblasti životního prostředí. Kromě poučení o ochraně a narušenosti přírodních složek krajiny je potřeba se žáky krajinu hodnotit a zařazovat do výuky i více informací o kvalitě sociálního prostředí. Výuka se má více zaměřit na životní hodnoty, životní styl,

mezilidské vztahy, péči o zdraví, význam rodiny, vzdělanosti, kulturní potřeby a lidové tradice, kvalitu bydlení a to vše v kontextu s krajinným rázem.

Výuka o regionu podněcuje ale i k samostatné a tvořivé práci žáků a nutí je přemýšlet. Vzhledem k tomu, že je místní region obklopuje, nemusejí vyhledávat data z odborných publikací nebo internetových stránek, ale mohou čerpat z vlastních zkušeností a z vědomostí, které získali ze života, nikoliv ve škole. Často se také stane, že o jejich místním regionu tyto informace nejsou nikde zpracovány a žáci snadno získají pocit, že vytváří něco nového, což je podněcuje k další aktivitě a zájmu o dané téma.

Výuka v regionu

Výuka geografických a environmentálních témat realizovaná v krajině bývá označována jako výuka v krajině, výuka v terénu, terénní vyučování, terénní výuka, terénní cvičení, exkurze, naučná vycházka, geografická laboratoř a další (Řezníčková a kol. 2008). Výuka v terénu rozvíjí zájem o prostředí, ve kterém žijeme, zvyšuje naši vnímavost k prostředí a rozvíjí osobní environmentální etiku. Na rozdíl od školní třídy se v terénu učíme přímým kontaktem se studovanými ději a procesy. Učení a uchování vědomostí a dovedností je posíleno našimi zkušenostmi a konkrétními zážitky (dále viz Marada, O výuce v terénu).

Dříve se terénní výuka prováděla pouze v neznámých terénech, v místech kontrastujících místu domácím. Nebyla proto terénní výuka zahrnuta přímo do běžného vyučovacího dne, ale realizovala se formou jednodenních nebo vícedenních výletů, (což samozřejmě bylo časově i finančně náročnější). V současné době roste význam terénní výuky realizované v nejbližším okolí školy. Výhodou je, že je místní region studentům i učitelům bližší a mohou tedy využít osobních zkušeností a znalostí a navíc je méně finančně náročná (dále viz Marada, O výuce v terénu).

Do terénu mohou žáci teoreticky kdykoliv, takže tuto „pomůcku mají vždy po ruce“. Učitel nemusí oznamovat výuku v terénu dopředu a má tedy zjednodušenou organizaci. Dokonce se může rozhodnout podle vyhovujících podmínek, například podle příznivosti počasí, průtoku vody v řece a jiných, přímo v inkriminovaný den. Neznamena to však, že by učitel neměl být na výuku v terénu připraven. Výuka v terénu rozvíjejí dovednosti spojené s prací s mapou, fotografiemi, textem, daty v tabulkách a grafech. Zároveň má

značný výchovný potenciál a umožňuje rozvoj základních, nejen geografických dovedností (dále viz Marada, O výuce v terénu).

Při výuce mimo školu musíme brát v úvahu dostupnost různých částí regionu v rámci vyučovací jednotky. V terénu máme omezené množství času, strávíme zde tedy jednu nebo v lepším případě dvě vyučovací jednotky, pokud se ovšem nejedná o jinou organizační formu výuky než je vyučovací hodina.

2.4.4. Obecné cíle výuky místního regionu

Žáci se při výuce místního regionu naučí, jak propojit učivo s běžným životem, tedy jak aplikovat teorii v praxi. Měli by být připraveni na úspěšné zapojení se do společnosti. Žáci by měli pochopit, že škola není jediným zdrojem informací, protože prostřednictvím místního regionu se mohou dozvědět mnoho nového, naučí se čerpat informace také jiným způsobem než pouze opisováním z tabule. Žáci by měli být schopni orientovat se ve velkém množství informací z různých zdrojů. Toto, zatím netradiční pojetí výuky, je pro žáky motivační a podněcuje je k naplňování klíčových kompetencí, tedy rozvíjí jejich vědomosti, schopnosti, dovednosti, postoje a hodnoty. Pasivní přijímání informací je nahrazováno aktivním autentickým učením. Při práci v terénu by měli pracovat žáci samostatně nebo ve skupinkách, ale bez výrazné pomoci učitele. Ten by měl pouze koordinovat jejich činnost a pomáhat žákům k samostatnému získávání a zpracovávání informací a rozhodování. Žáci jsou tedy odkázáni buď sami na sebe, nebo na spolupráci mezi sebou. Měli by být schopni spolupracovat i s veřejností a s institucemi nebo obecními samosprávami. Učitel by neměl zastávat roli autoritativního „diktátora“, ale naopak by se měl snažit o to, aby podporoval v žácích pocit rovnocenných partnerů. Tím se posiluje vztah mezi žáky a učitelem.

Žáci získají nové vědomosti o jejich regionu. Měli by dokázat odhalit různé problémy vyskytující se v jejich blízkosti, navrhnout a diskutovat alternativy jejich řešení a principy řešení těchto problémů by měli být schopni aplikovat i v jiných oblastech. Žáci se tedy nejprve setkávají s konkrétní situací, kterou pak mohou zobecnit. Měli by si uvědomit, že jejich region je součástí většího celku a proto by měli být schopni nalézt souvislosti mezi lokálními a globálními problémy. Žáci se setkávají se situacemi (s problémy), jejichž řešení mnohdy vyžaduje kombinaci přístupů napříč tradičními obory, proto často spolupracují i s odborníky z jiných oblastí. Tímto je splněn požadavek RVP na integraci obsahu předmětů.

Při prezentaci výsledků práce by měli žáci být schopni odůvodnit své názory, podložit je argumenty, získanými informacemi, měli by být schopni kriticky hodnotit jejich vypovídací hodnotu/správnost. Měli by umět vhodně zvolit určitou metodu k řešení problému a zároveň být schopni posoudit možná rizika (silné, slabé stránky) rozhodnutí, popřípadě zvážit možné dopady na region či společnost. To vše podporuje osobnostní růst jedinců.

3. Pracovní listy

3.1. Jak a proč vymezovat regiony?

3.1.1. Vymezení mikroregionu Říčany

Regiony v Česku jsou založeny na relativní uzavřenosti obytných, ale hlavně pracovních a obslužných funkcí. Ty tvoří základní sociogeografickou organizaci prostoru. V realitě neexistují ostré hranice mezi regiony. Toto obecné tvrzení platí i pro naše zájmové území Říčanska.

Zájmové území, tedy místní region žáků se rozkládá na území města Říčany a okolních obcí. Leží na hranici Prahy a Středočeského kraje. Na základě správního členění Česka patří město Říčany do Středočeského kraje a do okresu Praha- východ. Jádrou oblastí pro obě tyto územní jednotky je Praha.

V roce 2002 proběhla reforma územní veřejné správy. Byly zrušeny okresní úřady (okresy však jako územní jednotky stále existují, především pro potřeby statistického úřadu) a jejich působnosti převzaly obce s rozšířenou působností (v Čechách je jich 205) a krajské úřady. ORP zpravidla tvoří část (někdy celý) jednoho okresu. Cílem reformy územní veřejné správy byla její decentralizace a zefektivnění kvality výkonu veřejné správy. Občanům by úřady měly být lépe dostupné. Rozdělení území na regiony několika měřítkových úrovní má praktické využití především pro vytvoření institucí, které v rámci samosprávy a státní správy spravují takto vymezené oblasti (Hampl, 2005).

V okrese Praha- východ jsou dvě ORP, Říčany a Brandýs nad Labem- Stará Boleslav. V Říčanech sídlí Finanční a Živnostenský úřad a úřad Dopravně správní agendy, všechny působí na celém území ORP. V okrese Praha- východ je 11 stavebních úřadů, na území ORP Říčany jich působí 5 (v Říčanech, Kostelci nad Černými lesy, Kamenici, Mnichovicích a Velkých Popovicích- viz příloha 3). Matričních úřadů je v okrese 16 (v rámci ORP je jich 6, v Říčanech, Kostelci nad Černými lesy, Mnichovicích, Velkých Popovicích, Stříbrné Skalici a Jevanech- viz příloha 2). Městských a obecních úřadů je v okrese 110 (jejich seznam je dostupný z: www.statnisprava.cz). V kompetenci kraje je spravovat Katastrální úřad, který má dále svůj podřízený orgán v okrese Praha- východ. V Říčanech je zřízen Odbor územního plánování a regionálního rozvoje a v kompetenci okresu Úřad práce, Okresní správu sociálního zabezpečení a Soud a státní zastupitelství. Tyto úřady mají sídla

v Praze (dále viz Adresář úřadů). V příloze 1 je v tabulce uveden přehled některých úkonů, které zajišťují jednotlivé úřady.

Území Česka můžeme také rozčlenit na mikroregiony. Mikroregion je region malého geografického měřítka. V Česku jsou tvořeny mikroregiony na základě různých kritérií. Jedním z kritérií je vytvoření mikroregionu za účelem získání společné podpory pro čerpání prostředků ze státních fondů, nebo z fondů Evropské unie (dále viz Management regionů a obcí). Říčany patří do mikroregionu Ladův kraj, který byl zřízen především pro rozvoj turistického ruchu v této oblasti. Do tohoto mikroregionu patří pouze vybrané obce z obce s rozšířenou působností státní správy (ORP) Říčany. Protože sem však nepatří ani některé obce sousedící s Říčany, neodpovídal by Ladův kraj vymezenému místnímu regionu žáků, protože žáci z okolních obcí do říčanských základních škol dojíždějí.

HAMPL (2005, str. 77-83) vymezuje mikroregiony na základě převládajícího směru pracovní vyjížděky z jednotlivých obcí do vybraných středisek. Dojížděka za prací je primárně mikroregionálním procesem. Druhým důležitým procesem při tvorbě mikroregionů je školská dojížděka. Ta tvoří jednu třetinu dojížděky za prací. Pro potřeby regionalizace je její význam však nejednoznačný. Dojížděka do škol není vnitřně strukturovaná podle hierarchicky rozlišených typů škol. Vysoké školy umístěné v největších městech tyto statistiky značně ovlivňují. Je možné zkoumat vztahy pouze mezi mikroregiony a jednotkami řádově vyššími, proto HAMPL (2005) nevymezuje regiony na základě školské vyjížděky. Právě školská dojížděka do základních škol tvoří ale místní region žáků z této školy. Proto v této práci považuji za mikroregion Říčany a obce, ze kterých dojíždí do Říčan žáci základních škol. Jsou to obce v zázemí Říčan. Za mikroregion nepovažuji ORP Říčany, protože oblast je příliš rozsáhlá, nachází se zde okolo 20 základních škol a stejně tak mikroregionů. Na území ORP Říčany jsou tři velká města, Říčany, Kostelec nad Černými lesy a Kamenice. Tato tři města zastávají ještě funkci pověřeného obecního úřadu. I tato oblast je příliš rozsáhlá, aby tvořila mikroregion.

Vyjížděka a dojížděka do zaměstnání a škol je jedním ze základních procesů, formujících regionální strukturu. „Říčany sice plní roli centra pro dojížděku za prací a do škol, ale ta je opět výrazně potlačena Prahou jako mnohem významnějším centrem dojížděky prakticky pro všechny obce v okolí Říčan“ (dále viz Ekonomika a trh práce). Pro žáky základních škol však lokalizace Říčan vůči Praze nehraje významnou roli, protože základní školy jsou v Říčanech tři a čtvrtá bude otevřena v září 2010. Není

proto potřeba vyjíždět do základních škol mimo Říčany. Spádovou oblast tvoří celé město Říčany a přilehlé obce především z oblasti správního obvodu pověřeného obecního úřadu Říčany. Méně žáků dojíždí do říčanských základních škol z jihovýchodní části Prahy. Říčany mají tedy kladné saldo dojížděky a vyjížděky do základních škol. V případě dojížděky a vyjížděky do středních škol mají Říčany záporné saldo. Nabídka středních škol v hlavním městě je pro studenty atraktivnější, především střední odborné školy v Říčanech chybí.

„Město Říčany se administrativně dělí na 7 katastrálních území (Jažlovice, Kuří u Říčan, Říčany u Prahy, Říčany-Radošovice, Pacov u Říčan, Strašín u Říčan a Voděrádky) a 8 městských částí (Jažlovice, Krabošice, Kuří, Říčany, Pacov, Radošovice, Strašín a Voděrádky). Pod tyto městské části spadá celkem 19 základních sídelních jednotek (ZSJ)“ (dále viz Základní údaje).

Říčany leží na okraji hlavního města, tedy v jeho zázemí, ale nikoli na periferii. Jádrou částí města je městská část Říčany. Souvislou zástavbou jsou s Říčany propojené Radošovice, které kdysi byly samostatným sídlem. Další městské části se již nacházejí mimo intravilán Říčan a mají charakter suburbánních venkovských sídel, leží tedy v zázemí a městská část Říčany jim tvoří jádro, jehož obslužná funkce je opět silně potlačena Prahou.

3.1.2. Vymezení místního regionu (průvodce pracovním listem)

Vyomezit si místní region není nic jednoduchého. Na rozdíl od správního území města, jehož hranice jsou pevně stanoveny, místní region je vymezován na základě dojížděky žáků do základních škol a dále na jejich subjektivním výběru míst. Předpokládá se, že tyto dva regiony se budou částečně překrývat, ale hranice místního regionu mohou zasahovat do více administrativních celků. Tím si žáci uvědomí, že existují různé typy regionů, nejen ty administrativní. Je potřeba zdůraznit rozdíly mezi jimi vymezovaným regionem a administrativním členěním Česka. Na první pohled to pro žáka, který přejíždí administrativní hranice, když dojíždí z domova do školy, nemá velký význam. Pravděpodobně je škola, do které dojíždí lokalizována pro žáka lépe, než škola v administrativně vymezeném regionu, ve kterém žák bydlí. Přesto má tento žák (a především jeho rodiče) určité povinnosti vůči úřadům zastupujícím administrativně vymezené jednotky určitého řádu. K místnímu regionu by si žáci měli vytvořit především emocionální vztah, kdežto k administrativním celkům (především k úřadům, je zastupujícím) mají dané určité povinnosti.

Nejprve si žáci vymezí spádovou oblast dojížděky pro jejich školu. Vyznačí si tedy do mapy modrým křížkem místa bydliště, která tvoří základní „kostru“ místního regionu (příloha 4). Centrem je škola, do které žáci dojíždějí. Místní region budou tvořit také místa, která by měla patřit do regionu žáků. Tato místa si žáci zvolí sami tak, aby zahrnovala vše, co žáci považují za důležité pro jejich život v regionu. Místa, která si žáci vyberou, jsou ta, která jsou pro ně důležitá, nejčastěji navštěvovaná a oblíbená. Z nich pak nejčastěji navštěvovaná a nejvýznamnější místa budou tvořit jádro regionu. Některá místa Říčan ani součástí místního regionu třídy nebudou, jiná budou zasahovat i přes hranice ORP Říčany. Při výběru míst, která žáci zahrnou do místního regionu, by se měli zamyslet nad tím, proč si tato místa vybrali. Tím se žáci učí vyjadřovat vztahy k místům, definovat vlastní pocity a názory na zvolené místo a vyjádřit jeho subjektivní hodnotu.

Abychom si mohli vymezit jádro a zázemí pro celou třídu, musíme nejprve zvolit určitá kritéria, podle kterých budeme místa volit. Místní region pro celou třídu bude tedy určitým kompromisem ve výběru míst patřících do regionu. Každý žák si vytvoří seznam míst, která považuje za důležitou součást jeho regionu. Ke každému místu v seznamu přidělí tolik bodů, kolikrát toto místo navštíví průměrně během měsíce (jedna návštěva znamená přidělení jednoho bodu). Sečtením bodů u jednotlivých míst

získají seznam míst podle jejich návštěvnosti. První tři místa, která dostala největší počet bodů, zakreslí křížkem červeně do společné mapy Říčan a okolí. Ostatní místa zanesou do mapy černým křížkem, poslední dvě místa ze seznamu zanesou do mapy žlutým křížkem (příloha 5).

Jádro místního regionu tvoří taková oblast na mapě, která je nejčervenější. Nejvíce žáků zde tráví nejvíce času. Místní region je nehomogenní, kde nodálním centrem (jádreem) je škola, protože je to místo, které všichni žáci pravidelně navštěvují. Zázemí tvoří méně navštěvovaná místa, oblasti na mapě vyznačené černými křížky. Místa, která jsou označena žlutě, leží na periferii místního regionu nebo do tohoto regionu nepatří. Může se stát, že poloha místa, které bylo na seznamu s malým počtem bodů, nebude na okraji regionu, pak toto místo bude do místního regionu také zahrnuto, ale nebude pro třídu hrát významnou roli.

Hranice místního regionu nebudeme přesně definovat. V případě vymezování si místního regionu ve škole není důležité přesné vymezení hranic, ale spíše pochopení problémů týkajících se dané oblasti.

Žáci se v této úloze setkávají také s mapou regionu, ve kterém žijí. Poznávají blíže život spolužáků mimo školní budovu, jejich místo bydliště, jejich oblíbená a navštěvovaná místa. Žáci získávají přehled o nyní již vymezeném místním regionu, učí se mapovat oblast a orientovat se v ní.

Česko je rozděleno na územní celky, které jsou označovány NUTS 1-3. Žáci se učí k čemu je administrativní členění Česka důležité. Státní správa a samospráva jsou decentralizované mezi menší územní celky. Každý celek na určité úrovni NUTS 1-3 zastává jinou funkci a spravuje jinak velké území. Pro žáky je důležité, aby se seznámili s činnostmi jednotlivých úřadů, protože s nimi se budou potýkat celý život. Důležité je pro ně, aby věděli, na který úřad mají zajít s daným problémem a kde tento úřad sídlí.

Žáci se učí lokalizovat jejich místní region v prostoru jednotlivých administrativních celků, učí se používat pojmy jádro a periferie. V rámci menšího celku může být město na periferii, avšak v rámci celku většího může být jeho postavení úplně jiné. V rámci ORP Říčany je město Říčany jádrem, v rámci středočeského kraje je však jeho funkce potlačena Prahou a Říčany leží v jejím zázemí. Žáci zkoumají polohu regionu v rámci okresu, v rámci kraje a v rámci celé republiky. Z toho pak plyne významnost polohy místního regionu, která těží z blízkosti Prahy. Žáci si uvědomují, že jádro může plnit svou funkci pouze pro určité účely, nebo pro určitou skupinu obyvatel.

Poznávají, že existují i jinak vymezené regiony, které mají jinou funkci než ty administrativní. Žáci jedné školy mají společný místní region, ale mohou patřit pod více administrativně vymezených regionů.

3.1.3. Specifické cíle úkolu

Žáci jsou schopni vysvětlit rozdíl mezi jádrem a zázemím, dokážou vysvětlit pojem periferie, orientují se v mapě, dokážou vysvětlit, proč je jejich základní škola jádrem vymezené oblasti, co je to spádová oblast, pochopí rozdíl mezi administrativně vymezeným regionem a vymezením místního regionu, znají různé druhy regionů, dokážou zařadit místní region do administrativních celků ČR, dokážou popsat zeměpisnou polohu vůči jiným administrativním celkům, dokážou pracovat ve skupině, samostatně vyhledávat informace o úřadech, orientují se v základních činnostech, které vykonávají nejdůležitější úřady.

3.1.4. Vymezení místního regionu (pracovní list)

Kde jsem doma a kde už ne?

Místní region je oblast, která je blízka určité skupině lidí, kterou společně obývají, užívají ji, je jejich. V našem případě jste to vy, žáci jedné školy. Každý z vás má k této oblasti nějaký vztah. Všichni sem chodíte do školy, bydlíte zde, využíváte sportoviště nebo knihovnu. Pro každého jedince s jiným zájmem bude region jinak veliký.

Vaše třída si vymezí vlastní místní region, který se bude lišit od místního regionu, který si vymezili vaši spolužáci ve vedlejší třídě.

Jak tedy místní region vymezit?

- Vezměte si mapu okresu Praha-východ. Každý z vás do ní zakreslí místo svého bydliště modrým křížkem.

Nyní jste si vyznačili spádovou oblast vaší školy. Dokážete svými slovy vysvětlit, co to spádová oblast vlastně je?

Jaká další místa budou tvořit místní region?

- Každý z vás se zamyslí nad tím, která místa ve vašem okolí jsou pro vás významná, která často navštěvujete, která považujete za součást vašeho regionu (kde trávíte čas dopoledne, kam chodíte často po škole, kde navštěvujete kroužky). Sepište jich každý alespoň 10.

Uved'te, proč jste si označili právě tato místa? Mají pro vás nějakou hodnotu a v čem? Mají tato místa nějaký význam pro váš region (například ekonomický, kulturní)?

- Každý z vás si vytvořte (např. s pomocí počítače) tabulku. V prvním sloupci bude seznam míst, která jste si zvolili. Nezapomeňte každý do seznamu zařadit vaší školu, protože v té trávíte společně nejvíce času. Místo svého bydliště do seznamu již nezapíšíte, to jste si vyznačili již na mapě. Ke každému místu v seznamu přidělte do druhého sloupce tolik bodů, kolikrát toto místo navštívíte průměrně během jednoho měsíce (jedna návštěva znamená jeden bod). Po sečtení bodů u jednotlivých míst (v třetím sloupci) uspořádejte každý místa tak, aby na prvním místě byla ta s nejvyšším počtem bodů a na posledním s nejnižším počtem bodů.

o Pak každý vyznačte červenými křížky do společné mapy místa, která máte v seznamu na prvních 3 místech. Zamyslete se nad tím, jakou mapu nebo plán

k vypracování tohoto úkolu zvolíte, aby váš místní region byl vymezen přehledně (např. pokud se většina vámi zvolených míst vyskytuje v okolí školy nebo na území města Říčany, zvolte plán města, pokud vámi zvolená místa vyskytují za hranicemi města, zvolte mapu menšího měřítka).

- o Dále vyznačte černými křížky do mapy ostatní místa ze seznamu (kromě posledních dvou).

- o Nakonec zanešte do mapy žlutými křížky poslední dvě místa ze seznamu.

- Zamyslete se nad tím, jakou část vašeho regionu tvoří oblast, ve které je nejvíce červených křížků? Jak se tato část regionu nazývá a co ji obklopuje? Jaký má význam tato část regionu pro vás a jaký má význam například pro vaše rodiče?

- Jak se nazývá část regionu vyznačená černými křížky a jak byste ji mohli charakterizovat?

- Jakým termínem byste označili ta místa, která jsou označena žlutě?

- V jakých částech regionu se tato místa nacházejí? Porovnejte polohu těchto míst s lokalizací vaší školy.

Pod které územní celky Česka spadá vámi vymezený místní region?

Česko se administrativně dělí na 14 krajů, ty se pak dále dělí na okresy a obce s rozšířenou působností státní správy, které spravují okolní obce. Každá takto vymezená jednotka má svá práva a povinnosti a občané žijící v ní samozřejmě také. Sídlo úřadu většinou bývá v největším městě této oblasti. Abyste navštívili správný úřad, musíte vědět, pod jakou správní oblast spadá obec, ve které žijete.

- Zjistěte, jak se jmenuje vaše krajské a okresní město (zakreslete je do mapy Česka, do obrázku 2, dále sem zakreslete polohu vašeho místního regionu a obkreslete hranice vašeho kraje a okresu).

- Nyní se pokuste váš místní region zanešt do obrázku 1, ve kterém jsou vyznačeny hranice obce s rozšířenou působností (ORP) Říčany a hranice obcí které spadají do oblasti ORP Říčany.

Obrázek 1 Správní obvod ORP Říčany

Zdroj: Průvodce obcemi Středočeského kraje 2003

- Vyberte z následujících možností správné tvrzení o poloze vašeho místního regionu (k dispozici máte obrázek 2 a 3):

- Náš místní region leží ...
- na hranici dvou krajů
 - na periferii Prahy
 - na periferii Středočeského kraje
 - v severní části okresu Praha-východ

- Pokuste se jednoduše popsat polohu vašeho místního regionu v rámci administrativně vymezených celků Česka. Použijte k tomu obrázek 2 a 3.

Zopakujte si při tom, v jakém leží váš místní region kraji a okresu, zda leží na okraji nebo v centru kraje.

Používejte pojmy jádro, periferie. Vysvětlete vlastními slovy, co tyto dva pojmy znamenají.

- Pokuste se vlastními slovy zhodnotit výhody a nevýhody polohy
 - mikroregionu v zázemí Prahy. Jaké problémy mohou lidé žijící v zázemí velkého města řešit?
 - jednotlivých sídel mikroregionu. Jaké rozdílné problémy mohou řešit lidé v centru mikroregionu a na jeho okraji?
- Jaké administrativní jednotky rozpoznáte v obrázku 2?

Obrázek 2 Česká republika s vyznačenými správními obvody

Zdroj: podklad dostupný z www.czso.cz

- Jaké administrativní jednotky jsou na obrázku 3?

Obrázek 3 Administrativní jednotky ve vybrané oblasti Česka

Zdroj: podklad dostupný z www.czso.cz

Kdy navštívím jaký úřad?

- V tabulce 1 spojte dvojice tak, že ke každému úřadu vyhledáte v prvním sloupci činnost, kterou má ve své pravomoci.
- Pokuste se vysvětlit, co znamenají jednotlivé agendy státní správy pro život lidí.

Tabulka 1 Agendy státní správy a jejich činnosti

Úřady vykonávají:	Propojte dvojice mezi 1. a 3. sloupcem	Úřad	doplňte číslo	Kde tento úřad sídlí a jakou územní jednotku spravuje?
nabízí volná pracovní místa		úřad Dopravně správní agendy		
evidence obyvatel		úřad Dopravně správní agendy		
stavební a územní řízení		Úřad práce		
vydávání řidičských průkazů, technických průkazů		Živnostenský úřad		
živnostenské oprávnění		Matriční úřad (Matrika)		
vydávání cestovních a osobních dokladů		Matriční úřad (Matrika)		
vydává oddací, rodné a úmrtní listy		úřad Dopravně správní agendy		
vede územní řízení, stavební řízení a kolaudační řízení		Stavební úřad		
eviduje rejstřík trestů		Stavební úřad		

- Doplňte, na jaký úřad musíte zajít...
(přiřaďte čísla k jednotlivým úřadům v tabulce 1)
 - Až vám bude 15 let, půjdete si pro váš první občanský průkaz. Na kterém úřadě musíte vyplnit žádost?
 - V 18 letech si budete dělat řidičský průkaz. Který úřad vám ho vystaví?
 - Co když po škole neseženete zaměstnání? Kde se budete informovat? Kde se budete registrovat?
 - Když budete chtít podnikat, musíte si zařídit živnostenské oprávnění. Kde a na kterém úřadě?
 - Pak se budete chtít oženit/ vdát. Na který úřad se obrátíte?
 - A postavit si vlastní dům. Na který úřad se obrátíte? Kde získáte stavební povolení?
- Nakonec se pokuste vyhledat, kde jaký úřad sídlí a jakou územní jednotku spravuje, vyhledané informace doplňte opět do tabulky 1.
 - Pokuste se vyhledat, jaké další činnosti tyto úřady vykonávají a v jaké situaci byste je mohli potřebovat. Rozdělte se do skupin po 5 a zahrajte si na úředníky. Každá skupinka si vybere jeden úřad a připraví si krátkou prezentaci tohoto úřadu.
 - Představíte ostatním žákům ve třídě, co jste si vybrali za úřad.
 - Ukážete na mapě, kde tento úřad sídlí a jakou oblast spravuje.
 - Představíte hlavní činnosti (alespoň 3), které tento úřad vykonává (vyberte především ty, které ve svém životě budete potřebovat) a uvedete příklad konkrétní situace, kdy je úřad nutné navštívit (například v 15 letech potřebujete průkaz totožnosti, musíte si zajít pro občanský průkaz (OP), pokud OP ztratíte, nebo skončí jeho doba platnosti, musíte si nechat vystavit nový).
 - Zamyslete se nad těmito otázkami a diskutujte ve třídě:
 - Proč je území Česka rozděleno hranicemi na územní jednotky?
 - Přesahuje váš místní region přes hranice ORP Říčany? Jaký rozdíl bude v tom, když jeden z vás bude bydlet v Říčanech, jeden v Kolovratech a jeden v Babicích a každý si půjde pro občanský průkaz? Můžete jít všichni společně? (Odpovědi hledejte v předchozí úloze.)

3.2. Jak charakterizovat polohu mikroregionu?

Území Říčán bezprostředně sousedí s Prahou a je tedy součástí metropolitní oblasti. Jak již bylo zmíněno v kapitole Definice základních pojmů, můžeme každý objekt v krajině popsat pomocí několika různých poloh. Absolutní geografickou polohu Říčán můžeme vyjádřit pomocí souřadnicového systému. Severní zeměpisná šířka je $49^{\circ}59'30''$ a východní zeměpisná délka je $14^{\circ}39'16''$ (souřadnice kostela sv. Petra a Pavla). Průměrná nadmořská výška je 341 m n.m. Zeměpisnou polohu Říčán můžeme vyjádřit pomocí geomorfologických charakteristik. Oblast se rozkládá převážně na rovinatém až mírně členitém území Říčanské plošiny ve středních Čechách a spadá do povodí Vltavy (protékají tudy Rokytky a Říčanský potok). Dopravní poloha je ovlivněna především lokalizací tohoto regionu vůči hlavnímu městu.

3.2.1. Dopravní poloha Říčán

Blízkost Prahy na jedné straně výrazně podmiňuje rozvoj této oblasti, na straně druhé však klade na říčanský region extrémní požadavky na dopravní obslužnost. Podle Ouředníčka a kol. (2008, str. 60) je jedním z nejvýznamnějších důsledků suburbanizace nárůst intenzity automobilové dopravy. V dopravní špičce často dochází až ke kolapsu automobilové dopravy, protože lidé, kteří se sem přistěhovali, často nezměnili místo svého zaměstnání a do práce dojíždějí, čímž se zvyšují nároky na dopravní síť. „Nejdůležitější silniční komunikací je dálnice D1 Praha – Brno – Vyškov, která na území města zasahuje na jeho západním okraji v oblasti Jazlovic. Ve vztahu k Praze má radiální směr také silnice I/2, která vede z Prahy přes severní okraj intravilánu města (přibližně po hranici městských částí Říčany a Radošovice) jako Černokostelecká ulice směrem na Kutnou Horu“ (dále viz Infrastruktura a životní prostředí). Vnější dopravní okruh kolem Prahy tvoří silnice, která sem vede od Úval a prochází jako Říčanská ulice napříč územím města přes Pacov, Radošovice, Říčany, Krabošice a Voděrádky k mimoúrovňové křižovatce s dálnicí D1 a dále směrem na Jesenici (dále viz Infrastruktura a životní prostředí). Přehled komunikací je znázorněn v příloze 6.

„Říčany se nacházejí v rámci Pražské integrované dopravy (PID) v pásmu 1, které je na dotyku s územím hl.m. Prahy“ (dále viz Infrastruktura a životní prostředí). Autobusové linky PID jezdí do Říčán od stanic pražského metra Háje, případně Opatov

a Černý Most. Díky těmto linkám mají Říčany časté spojení s řadou okolních obcí. Některé linky dokonce jezdí v celém svém úseku mimo území Prahy a slouží tak především dopravě z okolních obcí do Říčan, kde lze případně přestoupit na autobusové linky nebo vlak do Prahy. „Většina linek projíždí přes Říčany po Černokostelecké ulici, některé však zajíždějí také do centra. Linky tak zčásti plní pro městské části Říčany a Radošovice funkci městské hromadné dopravy“ (dále viz Infrastruktura a životní prostředí).

Říčany leží na železniční trati Praha- Benešov. Kromě osobních vlaků zde projíždějí také dálkové rychlíkové spoje z Prahy na Tábor, České Budějovice a rakouský Linec, které zde však nezastavují. Železnice prošla v minulých letech rekonstrukcí. Byl vybudován nový koridor, zkvalitněny služby (nové vlaky, nové nádraží, bezbariérový podchod) a také se očekává postupné zvyšování frekvence osobní přepravy na železnici. Příležitostí pro odlehčení automobilové dopravy je rozšíření a výstavba parkoviště v blízkosti nádraží, což by mělo vést k většímu využívání železniční dopravy namísto automobilové. Další možností, jak by se dalo ulehčit automobilové dopravě je propojení vlakové a autobusové dopravy tak, že autobusy které sváží obyvatele z okolních vesnic do Prahy, by měly konečnou zastávku v Říčanech na nádraží a lidé by byli nuceni přestoupit na vlak. Ulehčilo by se tím dopravnímu zatížení především ulici Černokostelecké, po které tyto linky PID jezdí. Pomineme-li Prahu, samotné Říčany jsou také velice dobře dostupné z okolních vesnic. Je zde poměrně hustá síť autobusových zastávek a jízdní řády jsou upravené tak, aby vyhovovaly žákům dojíždějícím do škol. Železnici také využívá k dojíždění poměrně velký počet žáků a to především ze směru od Benešova.

Říčany mají výhodnou i ekonomickou polohu, což souvisí s dobrou dopravní dostupností do Prahy. Praha nabízí lidem z regionu pracovní příležitosti a díky tomu je v regionu nízká nezaměstnanost. Míra nezaměstnanosti ve Středočeském kraji dosáhla výše 7,45 % (leden 2010), byla tedy nižší, než kolik činil celostátní průměr (9,83 %) ve stejném období (dále viz Míra nezaměstnanosti v lednu 2010). Ekonomika Říčan je výrazně orientována na terciérní sektor. V roce 2001 vyjíždělo z Říčan 2611 lidí za zaměstnáním (dále viz Bilance dojížděky za prací ve městech). Většina lidí právě kvůli dobré dopravní dostupnosti dojíždí za zaměstnáním do Prahy, která tak „odsává“ pracovní síly z tohoto regionu. Říčany sice plní roli centra pro dojížděku za prací a do škol, ale ta je výrazně potlačena Prahou jako mnohem významnějším centrem dojížděky prakticky pro všechny obce v okolí Říčan. „Pomineme-li Prahu, nejvíce pracovních sil

do Říčan dojíždí z populačně větších obcí v okolí města. Pro tyto obce je však nejvýznamnějším místem vyjížděky rovněž Praha, takže nelze říci, že by si Říčany vytvářely svůj vlastní „pracovní“ mikroregion“ (dále viz Ekonomika a trh práce). V posledních 10-15 letech v Říčanech nově vznikaly středně velké podniky, které doplnily množství menších subjektů a několik velkých firem, které tu existují již z dob minulého režimu. Negativním rysem se jeví krach malých prodejen potravin. Ve městě dominují v současné době čtyři velké supermarkety v okrajových částech města a lokální menší prodejny jim nejsou schopné v cenách konkurovat, a tudíž jsou nuceny k bankrotu.

3.2.2. Dopravní poloha místního regionu (průvodce pracovním listem)

Žáci zjišťují možnosti využití dopravních prostředků v jejich regionu a možnosti spojení tohoto regionu s hierarchicky výše postaveným střediskem (Prahou). Z těchto údajů se pak samostatně pokoušejí definovat dopravní polohu jejich regionu vůči Praze. Vzhledem k ekonomické, ale i ekologické situaci není vhodné, aby byl každý region dostupný všemi dopravními prostředky. Je proto potřeba zamyslet se nad tím, které dopravní prostředky jsou právě pro daný region vhodné a zda je tento dopravní prostředek efektivně využít či nikoli.

Žáci se učí pracovat s jízdními řádů a samostatně se učí vyhledávat dopravní spojení mezi Říčany a jimi zvoleným místem v Praze. Učí se používat rozmanité informační zdroje z Internetu (např. jízdní řády dostupné z www.dpp.cz, www.idos.cz, www.ropid.cz), mohou ale použít i jízdní řády přímo na nástupištích, zastávkách nebo zajít do informačního střediska v Říčanech.

Žáci pochopí, že každé centrum je spojeno dopravními prostředky se svým zázemím nebo s jiným centrem. A budou tento princip uplatňovat na jejich místním regionu. Na mikroregionální úrovni dominuje v rámci dopravy spojení střediska s jeho zázemím, proto se žáci zabývají dojížděnkou ze zázemí do centra jejich místního regionu a problémy spojenými s touto dopravou.

Již z prvního úkolu mají žáci zmapovaný svůj mikroregion a každý z žáků v něm má zakreslené v mapě místo svého bydliště. Žáci zjišťují, jaká je dopravní dostupnost školy individuální i hromadnou dopravou. Dále s ohledem k životnímu prostředí žáci zjišťují situaci ve využívání hromadných dopravních prostředků, nebo jiných způsobů, jak se dostat bezpečně do školy. Ze samotného průzkumu žáků vyplyne, zda je škola dobře nebo špatně dopravně dostupná hromadnou dopravou. To poukáže i na výhodnost polohy školy vůči zastávkám a stanicím veřejné dopravy. Z výsledků se také žáci dozvědí, jestli hromadná doprava převažuje nad individuální a jaký druh dopravních prostředků je vhodné využívat (vlak se nedostane do zácpy, autobusy mají vyhrazené jízdní pruhy a nestojí v kolonách atd.)

Z opakovaného zpoždění způsobeného dopravní zácponou lze zjistit vyskytující se problémy v dopravě, které žáky navede na další úkol, kde každý žák navrhne vlastní alternativní řešení, jakým způsobem by se mohl co nejekologičtěji a zároveň bezpečně dostat do své školy (s ohledem na roční období). Zde připadá v úvahu cesta do školy pěšky, pokud to situace dovoluje, přeprava na kole, popřípadě přeprava na kole

k autobusu, nebo vlaku (možnosti využití úschovny kol), v zimě přeprava na běžkách (např. po turistických cestách) apod. To vše usměrňuje žáky k tomu, aby si uvědomovali, že sami mohou ovlivnit dopravní situaci, životní prostředí v regionu (minimalizování automobilové přepravy), mohou dokonce přispět i k rozvoji svého zdraví a poukázat na dopravní bezpečnost a kritická místa ve městě.

3.2.3. Specifické cíle úkolu

Žáci pochopí klady a zápory polohy regionu vůči jádru vyššího administrativního celku, žáci porozumí efektivitě využívání různých dopravních prostředků, naučí se pracovat s jízdními řády, vyhledávat samostatně informace na internetu, pochopí výhody a nevýhody místního regionu plynoucí z dobré dopravní dostupnosti do Prahy, pochopí ekonomické a ekologické rozdíly mezi využíváním individuální a hromadné dopravy, naučí se chovat ekologicky a šetrně k životnímu prostředí, žáci se naučí pracovat ve skupině, diskutovat problémy se kterými se setkají, samostatně a zodpovědně se rozhodovat.

3.2.4. Dopravní poloha místního regionu (pracovní list)

Dopravní propojenost zázemí s centrem

- Jaké dopravní prostředky můžete v místním regionu využít? Rozdělte tyto dopravní prostředky ještě na ty, které můžete využít při přepravě v rámci regionu a na ty, které využíváte, když cestujete mimo váš region.

- Jaké dopravní prostředky vám naopak v místním regionu chybí? Zamyslete se, proč zde nejsou a zda jsou či nejsou potřeba ve vašem regionu. Kdo by je mohl využívat?

- Kde je nejbližší letiště? Je možné dostat se tam veřejnými dopravními prostředky? Představte si, že letíte na dovolenou a letadlo vám odlétá v 16.30. Vyhledejte z jízdních řádů, nejrychlejší cestu na letiště z vašeho bydliště, tak aby vám letadlo neuletělo. Nezapomeňte, že musíte být na letišti hodinu před odletem. Jak dlouho by vám trvala cesta a jaké dopravní prostředky byste použili?

Nyní zkuste najít z jízdních řádů takové dopravní spojení, abyste co nejméně museli přestupovat.

Obrázek 4 Jízdní řád: autobus, linka 381, 382, 383, 387

SOUHRNNÝ JŘ 381, 382, 383, 387		PRAŽSKÁ INTEGROVANÁ DOPRAVA (PID) - Městská doprava Praha <small>Platí od: 4.1.2010</small>	
<small>Informace o provozu PID na tel.: 296 19 18 17; na internetu: www.ropid.cz</small>		NEDELE (†)	
Tarifní pásmo		SOBOTA (⊙)	
Tarifní pásmo		PRACOVNÍ DEN (☆)	
4	381, 387	42	382, 381
5	381, 387	12 39 56	381, 387
6	382, 381	09 26 39	387, 383, 387
7	383, 381	09 26 39	387, 383, 387
8	387, 382, 381	11 39	387, 383, 387
9	387, 382, 381	11 39	387, 383, 387
10	387, 382, 381	11 39	387, 383, 387
11	387, 382, 381	11 39	387, 383, 387
12	387, 382, 381	11 39	387, 383, 387
13	387, 382, 381	11 39	387, 383, 387
14	387, 382, 381	11 39	387, 383, 387
15	387, 382, 381	11 39	387, 383, 387
16	387, 382, 381	11 39	387, 383, 387
17	387, 382, 381	11 39	387, 383, 387
18	387, 382, 381	11 39	387, 383, 387
19	387, 382, 381	11 39	387, 383, 387
20	387, 382, 381	11 39	387, 383, 387
21	387, 382, 381	11 39	387, 383, 387
22	387, 382, 381	11 39	387, 383, 387
23	387, 382, 381	11 39	387, 383, 387
0	387, 382, 381	11 39	387, 383, 387
1	387, 382, 381	11 39	387, 383, 387
2	387, 382, 381	11 39	387, 383, 387
3	387, 382, 381	11 39	387, 383, 387

Tento JŘ má pouze informativní charakter!

Další informace o epojích jsou uvedeny v JŘ příslušných linek.

© svátcích jede jako v neděli (†).

Soft. CHAPS spol. s r.o.

Zdroj: www.ropid.cz

Obrázek 5 Jízdní řád: metro, linka C

 C		 PRAŽSKÁ INTEGROVANÁ DOPRAVA (PID) - Městská doprava Praha <small>Dopravce: Dopravní podnik hl. m. Prahy, akciová společnost, Sociálníská 211/42, 160 22 Praha 6 informace o provozu PID na tel.: 296 191 817, na internetu: www.dpp.cz</small>		Platí od: 4.1.2010	
Tarifní pásmo P		ONDŘELÍ (0) - ČTVRTEK (0)		PÁTEK (5)	
směr: LETNANY					
1	HAJE	04 34 44 54	L	04 34 44 54	L
2	Opatov	04 14 24 29 36 45 53 57	L	04 14 24 29 36 45 53 57	L
4	Chodov	01 int. 1-4 min	L	05 09 17 21 25 29 32 36 40 44 48 52 56	L
6	Roztyly	04 int. 1-2 min	L	04 08 12 16 19 23 27 31 35 39 43 47 51 55 59	L
8	Kačerov	01 03 35 37 -0 12 14 15 19 21 23 25 28 30 33 35 37 40 42 45 48 50 53 55 59	L	01 03 35 37 -0 12 14 16 19 21 23 25 28 30 33 35 37 40 42 45 48 50 53 55 59	L
9	Budějovická	02 05 07 10 -3 16 19 22 24 27 30 33 36 39 41 45 48 51 54 57	L	02 05 07 10 -3 16 19 22 24 27 30 33 36 39 41 45 48 51 54 57	L
11	Pankrác	01 04 07 11 -4 17 21 24 27 31 34 37 41 44 47 51 54 57	L	01 04 07 11 -4 17 21 24 27 31 34 37 41 44 47 51 54 57	L
13	Pražského povstání	01 04 07 11 -4 18 21 25 29 33 36 40 44 48 51 55 59	L	01 04 07 11 -4 18 21 25 29 33 36 40 44 48 51 55 59	L
14	Vyšehrad	03 06 10 14 -8 21 28 32 35 39 42 46 49 53 56	L	03 06 10 -4 -8 21 25 29 33 36 40 44 48 51 55 59	L
16	I. P. Pavlova	00 04 07 10 -7 20 23 26 29 33 38 41 44 47 50 54 57	L	03 06 10 -4 -8 21 25 29 33 36 40 44 48 51 55 59	L
18	Muzeum	02 05 08 11 -4 18 21 25 28 31 34 38 40 42 46 49 52 55 59	L	03 06 10 -4 -8 21 25 29 33 36 40 44 48 51 55 59	L
19	Hlavní nádraží	01 05 08 10 -4 17 20 23 25 28 30 32 34 36 38 40 42 45 48 51 54 57 59	L	03 06 10 -4 -8 21 25 29 33 36 40 44 48 51 55 59	L
21	Florenc	01 int. 2-3 min	L	03 06 10 -4 -8 21 25 29 33 36 40 44 48 51 55 59	L
23	Yitavská	01 05 08 10 -4 17 20 23 25 28 30 32 34 36 38 40 42 45 48 51 54 57 59	L	03 06 10 -4 -8 21 25 29 33 36 40 44 48 51 55 59	L
25	Nádraží Holešovice	01 int. 2-3 min	L	03 06 10 -4 -8 21 25 29 33 36 40 44 48 51 55 59	L
28	Kobylisy	01 05 08 10 -4 17 20 23 25 28 30 32 34 36 38 40 42 45 48 51 54 57 59	L	03 06 10 -4 -8 21 25 29 33 36 40 44 48 51 55 59	L
30	LADY	01 int. 2-3 min	L	03 06 10 -4 -8 21 25 29 33 36 40 44 48 51 55 59	L
32	Střížkov	00 02 35 37 -0 12 15 17 20 23 25 27 30 32 35 37 40 42 45 49 53 57	L	03 06 10 -4 -8 21 25 29 33 36 40 44 48 51 55 59	L
34	Prosek	02 06 09 13 -6 20 23 27 31 34 38 42 45 49 53 57	L	03 06 10 -4 -8 21 25 29 33 36 40 44 48 51 55 59	L
36	LETNANY	02 08 14 20 26 32 36 39 47 51 54	L	03 06 10 -4 -8 21 25 29 33 36 40 44 48 51 55 59	L
L - jede jen co zastávky Ládvi N - jede jen co zastávky Nadraží Holešovice					
1		04 14 24 24 44 54	L	04 14 24 24 44 54	L
2		04 14 24 24 44 54	L	04 14 24 24 44 54	L
3		04 14 24 24 44 54	L	04 14 24 24 44 54	L
0		04	L	04	L
Ostatní provozní dny na zvláštním listu					

Tarif PID: Jízda s předem zakoupenou jízdenkou.

O svátcích, jede jako v nedělní (0); 1.5.8.5.2010 jede jako v sobotu (00).

Zdroj: www.ropid.cz

Obrázek 6 Jízdní řád: metro, linka A

 				PRAŽSKÁ INTEGROVANÁ DOPRAVA (PID) – Městská doprava Praha <small>Dopravní podnik hl. m. Prahy, akciová společnost, Solovitzova 217/42, 190 22 Praha 9 Informace o provozu PID nalezíte na internetu: WWW.CPPD.CZ</small>		Platí od: 4.1.2010	
Tarifní pásmo P		PONDĚLÍ (☉) - ČTVRTEK (☉)		PÁTEK (☉)			
směr: DEJVICKÁ	4	56				56	
DEPO HOSTIVAŘ	5	06 16 26 36 42 49 57				06 16 26 36 42 49 57	
Skalka	6	04 10 16 21 25 28 32 35 38 42 45 48 51 54 57				04 10 16 21 25 28 32 35 38 42 45 48 51 54 57	
Strašnická	7	00 03 06 09 12 15 17 20 22 25 27 30 32 35 37 40 41 45 47 50 52 55 57				00 03 06 09 12 15 17 20 22 25 27 30 32 35 37 40 42 45 47 50 52 55 57	
Zelivského	8	00 03 06 09 11 14 17 20 23 26 28 31 34 37 40 43 46 49 52 55 58				00 03 06 09 11 14 17 20 23 26 28 31 34 37 40 43 46 49 52 55 58	
Flora	9	01 04 08 11 15 19 23 26 30 34 38 42 46 49 53 57				01 04 08 11 15 19 23 26 30 34 38 42 46 49 53 57	
Jiřího z Poděbrad	10	01 05 10 15 19 24 29 34 39 44 49 54 59				01 05 10 15 19 24 29 34 39 44 49 54 59	
Náměstí Míru	11	04 09 14 19 24 29 34 39 44 49 54 59				04 09 14 19 24 29 34 39 44 49 54 59	
Muzeum	12	04 09 14 19 24 29 34 39 44 49 54 59				04 09 14 19 24 29 34 39 44 49 54 59	
Můstek	13	04 09 14 19 24 29 33 38 42 46 50 54 58				04 09 14 19 24 29 33 38 42 46 50 54 58	
Staroměstská	14	02 05 10 14 18 22 26 30 34 38 42 46 50 54 58				02 05 10 14 18 22 26 30 34 38 42 46 50 54 58	
Malostranská	15	02 05 10 14 18 22 26 30 34 38 42 46 50 54 58				02 05 10 14 18 22 26 30 34 38 42 46 50 54 58	
Hradčanská	16	01 05 08 11 14 18 21 24 27 31 34 37 41 44 47 51 54 57				01 05 08 11 14 18 21 24 27 31 34 37 41 44 47 51 54 57	
DEJVICKÁ	17	01 04 07 11 14 18 21 25 28 32 35 39 43 47 51 55 59				01 04 07 11 14 18 21 25 28 32 35 39 43 47 51 55 59	
	18	03 07 11 15 19 23 27 31 35 39 44 49 54 59				03 07 11 15 19 23 27 31 35 39 44 49 54 59	
	19	04 09 14 19 24 29 34 39 44 49 54 59				04 09 14 19 24 29 34 39 44 49 54 59	
	20	03 10 16 24 31 39 46 54				03 10 16 24 31 39 46 54	
	21	01 09 16 25 36 46 56				01 09 16 25 36 46 56	
	22	06 16 26 36 46 56				06 16 26 36 46 56	
	23	06 16 26 36 46 56				06 16 26 36 46 56	
	0	06 16				06 16	
		Ostatní provozní dny na zvláštním listu					
		1					
		2					
		3					

O svátcích jede jako v neděli (f) 1.5.; 5.2010 jede jako v sobotu (f6).

Tarif PID: Jízda s předem zakoupenou jízdenkou.

Zdroj: www.ropid.cz

Obrázek 7 Jízdní řád: autobus, linka 119

119		PID		PRAŽSKÁ INTEGROVANÁ DOPRAVA (PID) - Městská doprava Praha		Platí od: 4.1.2010	
orientační doba (min)		Tarifní pásmo P		PRACOVNÍ DEN (×)		SOBOTA (⊙) a NEDĚLE (+)	
•	DEJVICKÁ	4	58				4
4	Horoměřická	5	08 18 28 38 47 54			08 18 28 38 48 58	5
9	Divoká Šárka	6	00 06 12 18 24 30 36 41 46 51 56			08 18 28 38 48 58	6
10	Nová Šárka	7	02 08 14 20 25 30 35 40 46 52 58			08 18 28 38 48 58	7
11	Dědina	8	04 10 17 24 31 38 45 52 59			08 18 28 38 48 58	8
14	K Letišti	9	06 13 20 27 34 41 49 56			08 18 28 38 48 58	9
15	Terminál 3	10	04 11 19 26 34 41 49 56			08 18 28 38 48 58	10
17 x	Na Padesátníku	11	04 11 19 26 34 41 49 56			08 18 28 38 48 58	11
19	U Hangáru	12	04 11 19 26 34 41 49 56			08 18 28 38 48 58	12
21	Terminál 1	13	04 11 19 26 34 41 49 56			08 18 28 38 48 58	13
22	Terminál 2	14	04 11 19 26 34 41 49 56			08 18 28 38 48 58	14
23	LETIŠTĚ RUZYNĚ	15	04 11 19 26 34 41 49 56			08 18 28 38 48 58	15
x -	na znamení	16	04 11 19 26 34 41 49 56			08 18 28 38 48 58	16
‡ -	Zvýrazněné spoje zajišťuje nízkopodlažní vozidlo.	17	04 11 19 26 34 42 50 58			08 18 28 38 48 58	17
		18	05 13 20 28 38 48 58			08 18 28 38 48 58	18
		19	08 18 28 38 48 58			08 18 28 38 48 58	19
		20	08 18 28 38 48 58			08 18 28 38 48 58	20
		21	08 18 28 38 48 58			08 18 28 38 48 58	21
		22	08 18 28 48			08 18 28 48	22
		23	08 28 48			08 28 48	23
		0	08 28			08 28	0
		1					1
		2					2
		3					3

Tarif PID:
 Jízda s předem zakoupenou jízdenkou.
 Doplnkový prodej jízdenek s přírazkou u řidiče.
 Území hl. m. Prahy se počítá jako 4 tarifní pásma.

⊙ svátých jede jako v neděli (+).

Zdroj: www.ropid.cz

Obrázek 8 Jízdní řád: vlak, linka S9

TP km	9112	2522	9114	2524	9116	2526	9118	2528	2530	2532	2534	9120	2536	9122	2538	9124	
0	Benešov u Prahy	10:03	11:03	12:03	13:03	13:33	14:03	14:33	15:03	15:33			15:03	15:33			
7	Mrač	10:09	11:09	12:09	13:09	13:39	14:09	14:39	15:09	15:39			15:09	15:39			
9	Čerčany	10:13	11:13	12:13	13:13	13:43	14:13	14:43	15:13	15:43			15:13	15:43			
10	Pyšely	10:15	11:15	12:15	13:15	13:45	14:15	14:45	15:15	15:45			15:15	15:45			
12	Čtyřkoly	10:18	11:18	12:18	13:18	13:48	14:18	14:48	15:18	15:48			15:18	15:48			
15	Senohraby (A)	10:22	11:22	12:22	13:22	13:52	14:22	14:52	15:22	15:52			15:22	15:52			
17	Mírošovice u Prahy	10:24	11:24	12:24	13:24	13:54	14:24	14:54	15:24	15:54			15:24	15:54			
20	Mnichovice (A)	10:28	11:28	12:28	13:28	13:58	14:28	14:58	15:28	15:58			15:28	15:58			
23	Strančice (A)	10:02	10:32	11:02	11:32	12:02	12:32	13:02	13:32	14:02	14:32	15:02	15:20	15:32	15:47	16:02	16:20
26	Světlce	10:05	10:35	11:05	11:35	12:05	12:35	13:05	13:35	14:05	14:35	15:05	15:23	15:35	15:50	16:05	16:23
29	Ričany (A)	10:09	10:39	11:09	11:39	12:09	12:39	13:09	13:39	14:09	14:39	15:09	15:27	15:39	15:54	16:09	16:27
32	Praha-Kolovraty	10:13	10:43	11:13	11:43	12:13	12:43	13:13	13:43	14:13	14:43	15:13	15:31	15:43	15:58	16:13	16:31
35	Praha-Uhřetěves	10:16	10:46	11:16	11:46	12:16	12:46	13:16	13:46	14:16	14:46	15:16	15:34	15:46	16:01	16:16	16:34
37	Praha-Horní Měcholupy	10:19	10:49	11:19	11:49	12:19	12:49	13:19	13:49	14:19	14:49	15:19	15:37	15:49	16:04	16:19	16:37
39	Praha-Hostivař	10:22	10:52	11:22	11:52	12:22	12:52	13:22	13:52	14:22	14:52	15:22	15:40	15:52	16:07	16:22	16:40
43	Praha-Strančice zast.	10:26	10:56	11:26	11:56	12:26	12:56	13:26	13:56	14:26	14:56	15:26	15:44	15:56	16:11	16:26	16:44
46	Praha-Vršovice (A)	10:31	11:01	11:31	12:01	12:31	13:01	13:31	14:01	14:31	15:01	15:31	15:49	16:01	16:16	16:31	16:49
49	Praha hl. n. (A)	10:36	11:06	11:36	12:06	12:36	13:06	13:36	14:06	14:36	15:06	15:36	15:54	16:06	16:21	16:36	16:54
49	Praha hl. n. (A)	10:39	11:09	11:39	12:09	12:39	13:09	13:39	14:09	14:39	15:09	15:39	15:57	16:09	16:24	16:39	16:57
55	Praha-Vysočany (A)	10:46	11:16	11:46	12:16	12:46	13:16	13:46	14:16	14:46	15:16	15:46	16:04	16:16	16:31	16:46	17:04

Zdroj: výřez jízdního řádu dostupný z www.ropid.cz

Obrázek 9 Jízdní řád: metro, linka C

		PRAŽSKÁ INTEGROVANÁ DOPRAVA (PID) - Městská doprava Praha <small>Dopravce: Dopravní podnik hl. m. Prahy, akciová společnost, Šolomkova 217/42, 190 22 Praha 9 informace a provoz PID na tel.: 296 15 1 817, na internetu: www.dpmp.cz</small>		Platí od: 4.1.2010	
C Tamní pásmo P		PONDĚLÍ (P) - ČTVRTEK (Č)		PÁTEK (P)	
směr: HAJE	4 48 51	4 48 51	4 48 51	4 48 51	4 48 51
LETŇANY	5 01 11 21 31 41 51 58	5 01 11 21 31 41 51 58	5 01 11 21 31 41 51 58	5 01 11 21 31 41 51 58	5 01 11 21 31 41 51 58
Prosek	6 04 10 14 18 22 26 30 34 36 38 40 42 44 46 48 50 52 54 56 58	6 04 10 14 18 22 26 30 34 36 38 40 42 44 46 48 50 52 54 56 58	6 04 10 14 18 22 26 30 34 36 38 40 42 44 46 48 50 52 54 56 58	6 04 10 14 18 22 26 30 34 36 38 40 42 44 46 48 50 52 54 56 58	6 04 10 14 18 22 26 30 34 36 38 40 42 44 46 48 50 52 54 56 58
Světlkov	7 00 int. 1-3 min	7 00 int. 1-3 min	7 00 int. 1-3 min	7 00 int. 1-3 min	7 00 int. 1-3 min
Ladvi	8 01 int. 1-3 min	8 01 int. 1-3 min	8 01 int. 1-3 min	8 01 int. 1-3 min	8 01 int. 1-3 min
Kobylisy	9 01 04 06 08 12 15 18 20 23 25 28 32 34 37 40 43 46 49 52 54 57	9 01 04 06 08 12 15 18 20 23 25 28 32 34 37 40 43 46 49 52 54 57	9 01 04 06 08 12 15 18 20 23 25 28 32 34 37 40 43 46 49 52 54 57	9 01 04 06 08 12 15 18 20 23 25 28 32 34 37 40 43 46 49 52 54 57	9 01 04 06 08 12 15 18 20 23 25 28 32 34 37 40 43 46 49 52 54 57
Nádraží Holešovice	10 03 05 06 09 11 14 17 20 23 26 28 31 34 37 40 43 45 49 51 55 58	10 03 05 06 09 11 14 17 20 23 26 28 31 34 37 40 43 45 49 51 55 58	10 03 05 06 09 11 14 17 20 23 26 28 31 34 37 40 43 45 49 51 55 58	10 03 05 06 09 11 14 17 20 23 26 28 31 34 37 40 43 45 49 51 55 58	10 03 05 06 09 11 14 17 20 23 26 28 31 34 37 40 43 45 49 51 55 58
Vršovská	11 02 05 08 11 15 18 22 25 28 31 35 38 42 45 48 51 55 58	11 02 05 08 11 15 18 22 25 28 31 35 38 42 45 48 51 55 58	11 02 05 08 11 15 18 22 25 28 31 35 38 42 45 48 51 55 58	11 02 05 08 11 15 18 22 25 28 31 35 38 42 45 48 51 55 58	11 02 05 08 11 15 18 22 25 28 31 35 38 42 45 48 51 55 58
• Hlavní nádraží	12 02 05 09 13 17 20 24 28 32 35 39 43 47 50 54 58	12 02 05 09 13 17 20 24 28 32 35 39 43 47 50 54 58	12 02 05 09 13 17 20 24 28 32 35 39 43 47 50 54 58	12 02 05 09 13 17 20 24 28 32 35 39 43 47 50 54 58	12 02 05 09 13 17 20 24 28 32 35 39 43 47 50 54 58
1 Muzeum	13 02 05 09 13 17 20 24 28 32 35 39 43 47 50 54 58	13 02 05 09 13 17 20 24 28 32 35 39 43 47 50 54 58	13 02 05 09 13 17 20 24 28 32 35 39 43 47 50 54 58	13 02 05 09 13 17 20 24 28 32 35 39 43 47 50 54 58	13 02 05 09 13 17 20 24 28 32 35 39 43 47 50 54 58
3 I. P. Pavlova	14 01 04 07 10 13 17 20 23 26 29 32 35 38 41 44 47 50 54 57	14 01 04 07 10 13 17 20 23 26 29 32 35 38 41 44 47 50 54 57	14 01 04 07 10 13 17 20 23 26 29 32 35 38 41 44 47 50 54 57	14 01 04 07 10 13 17 20 23 26 29 32 35 38 41 44 47 50 54 57	14 01 04 07 10 13 17 20 23 26 29 32 35 38 41 44 47 50 54 57
5 Vyšehrad	15 02 04 07 09 11 14 15 18 21 23 25 28 30 32 35 37 39 42 44 46 48 51 53 55 58	15 02 04 07 09 11 14 15 18 21 23 25 28 30 32 35 37 39 42 44 46 48 51 53 55 58	15 02 04 07 09 11 14 15 18 21 23 25 28 30 32 35 37 39 42 44 46 48 51 53 55 58	15 02 04 07 09 11 14 15 18 21 23 25 28 30 32 35 37 39 42 44 46 48 51 53 55 58	15 02 04 07 09 11 14 15 18 21 23 25 28 30 32 35 37 39 42 44 46 48 51 53 55 58
6 Pražského povstání	16 02 04 07 10 13 15 18 21 23 25 28 30 32 35 37 39 42 44 46 48 51 53 55 58	16 02 04 07 10 13 15 18 21 23 25 28 30 32 35 37 39 42 44 46 48 51 53 55 58	16 02 04 07 10 13 15 18 21 23 25 28 30 32 35 37 39 42 44 46 48 51 53 55 58	16 02 04 07 10 13 15 18 21 23 25 28 30 32 35 37 39 42 44 46 48 51 53 55 58	16 02 04 07 10 13 15 18 21 23 25 28 30 32 35 37 39 42 44 46 48 51 53 55 58
8 Pankrác	17 02 05 08 11 14 17 20 23 26 29 32 35 38 41 44 47 50 53 56 59	17 02 05 08 11 14 17 20 23 26 29 32 35 38 41 44 47 50 53 56 59	17 02 05 08 11 14 17 20 23 26 29 32 35 38 41 44 47 50 53 56 59	17 02 05 08 11 14 17 20 23 26 29 32 35 38 41 44 47 50 53 56 59	17 02 05 08 11 14 17 20 23 26 29 32 35 38 41 44 47 50 53 56 59
10 Bucejovická	18 01 03 05 07 09 11 14 15 18 20 22 24 26 28 31 33 35 38 41 43 45 48 51 53 55 58	18 01 03 05 07 09 11 14 15 18 20 22 24 26 28 31 33 35 38 41 43 45 48 51 53 55 58	18 01 03 05 07 09 11 14 15 18 20 22 24 26 28 31 33 35 38 41 43 45 48 51 53 55 58	18 01 03 05 07 09 11 14 15 18 20 22 24 26 28 31 33 35 38 41 43 45 48 51 53 55 58	18 01 03 05 07 09 11 14 15 18 20 22 24 26 28 31 33 35 38 41 43 45 48 51 53 55 58
11 Kačerov	19 01 04 07 09 12 15 17 20 23 26 28 31 34 37 39 42 45 48 51 54 57	19 01 04 07 09 12 15 17 20 23 26 28 31 34 37 39 42 45 48 51 54 57	19 01 04 07 09 12 15 17 20 23 26 28 31 34 37 39 42 45 48 51 54 57	19 01 04 07 09 12 15 17 20 23 26 28 31 34 37 39 42 45 48 51 54 57	19 01 04 07 09 12 15 17 20 23 26 28 31 34 37 39 42 45 48 51 54 57
13 Roztyly	20 01 05 08 12 15 19 22 25 28 31 34 37 40 43 46 49 52 55 58	20 01 05 08 12 15 19 22 25 28 31 34 37 40 43 46 49 52 55 58	20 01 05 08 12 15 19 22 25 28 31 34 37 40 43 46 49 52 55 58	20 01 05 08 12 15 19 22 25 28 31 34 37 40 43 46 49 52 55 58	20 01 05 08 12 15 19 22 25 28 31 34 37 40 43 46 49 52 55 58
15 Chlodev	21 01 07 10 13 16 19 22 25 28 31 34 37 40 43 46 49 52 55 58	21 01 07 10 13 16 19 22 25 28 31 34 37 40 43 46 49 52 55 58	21 01 07 10 13 16 19 22 25 28 31 34 37 40 43 46 49 52 55 58	21 01 07 10 13 16 19 22 25 28 31 34 37 40 43 46 49 52 55 58	21 01 07 10 13 16 19 22 25 28 31 34 37 40 43 46 49 52 55 58
17 Opatov	22 02 05 17 24 32 41 51	22 02 05 17 24 32 41 51	22 02 05 17 24 32 41 51	22 02 05 17 24 32 41 51	22 02 05 17 24 32 41 51
19 HAJE	23 01 11 21 31 41 51	23 01 11 21 31 41 51	23 01 11 21 31 41 51	23 01 11 21 31 41 51	23 01 11 21 31 41 51
K - jece jen do zastávek Kačerov	0 01 11 21	0 01 11 21	0 01 11 21	0 01 11 21	0 01 11 21
	1	1	1	1	1
	2	2	2	2	2
	3	3	3	3	3
Ostatní provozní dny na zvláštním listu					

Tarif PID: Jízda s předem zakoupenou jízdenkou.

Zdroj: www.ropid.cz

- Každý z vás si vyberte oblíbené muzeum nebo divadlo, vyhledejte, jaké veřejné dopravní prostředky použijete, když se k tomuto místu budete chtít dostat od školy? Kde všude tyto informace můžete zjistit?

- Zamyslete se nyní nad odpověďmi na výše uvedené otázky a pokuste se definovat dopravní polohu vašeho regionu. Myslíte si, že máte dobré dopravní spojení s Prahou? Musíte čekat dlouho na další spoj, když chcete přestoupit? Jaké výhody, nebo snad nevýhody plynou pro obyvatele z polohy vašeho místního regionu vůči Praze?

Jaká je dopravní poloha vaší školy, jako centra vašeho místního regionu?

- Až půjdete dnes ze školy domů, zjistěte, kolik minut vám trvá, než dojdete ke své autobusové zastávce, k nádraží nebo k tramvaji a jak dlouho jedete dopravním prostředkem domů? Údaje zapisujte do tabulky.

- Žáci, kteří nedojíždí do školy, vytvoří pro ostatní dojíždějící žáky tabulku (viz tabulka 2) a zapisují do ní údaje: kdo odkud dojíždí, jakým dopravním prostředkem a jak dlouho, jak často má váš dopravní prostředek průměrně zpoždění (vezměte si jízdní řád a porovnejte, jak se liší doba, kterou strávíte v dopravním prostředku, od doby kterou by měla cesta opravdu trvat podle jízdního řádu), pokuste se určit příčinu dopravního zpoždění.

Tabulka 2 Doprava do naší školy

Odkud dojíždím	Jakým dopravním prostředkem?	Jak dlouho jedu do školy?	Jak dlouho jdu od zastávky ke škole?	Kolikrát do týdne mám zpoždění?/ Kolik minut?	Jaký je důvod zpoždění?
Tehov	autobusem, autem	20 minut	5minut	1- 2X/10minut	dopravní zácpa

Nyní máte v tabulce přehledně zapsané údaje o dojížděce do školy.

- Z první úlohy již máte vymezený váš region. Vezměte si opět mapu a do ní vyznačte trasu, kterou jedete do školy, nezapomeňte vyznačit zastávku nebo nádraží. Do mapy také vyznačte dobu jízdy.

- Co vše jste zjistili ze získaných údajů? (Rozdělte se do skupin po 5, diskutujte nad níže položenými otázkami, udělejte si ve skupině určitý závěr a pak představte tento názor ostatním skupinám, opět diskutujte, nyní již v rámci celé třídy.)

- Jaká je dopravní dostupnost vaší školy?
- Můžete opět zmínit spádovou oblast?
- Co způsobuje dopravní zácpy ve vašem regionu?

- Chováte se ekologicky? Můžete využívat pro cestu do školy hromadný dopravní prostředek, ale jezdíte autem? Proč? Diskutujte nad výhodami a nevýhodami využívání hromadné dopravy.

Jak se dostat do školy ekologicky a bezpečně?

• Každý z vás navrhnete bezpečnou trasu od místa bydliště k vaší škole, po které by se dalo jet na kole, v zimě na běžkách, nebo dojít do školy pěšky. (Pokud chodíte do školy pěšky, pomozte s navrhováním trasy svému kamarádovi.)

(Pozor! Trasa nesmí vést po hlavní komunikaci, kde by vás mohlo srazit auto!)

- Trasu každý z vás nejdřív projděte (projed'te) a pak namalujte do své mapy, pečlivě ji promyslete, můžete navrhnout i několik alternativ.
- Vyznačte červeně místa, která jsou nebezpečná (např. přejezd hlavní komunikace), kde je potřeba dávat si větší pozor (pokuste se o to, aby těchto míst na vaší trase bylo co nejméně).
- Pokud bydlíte opravdu daleko a na kole byste to do školy nezvládli, zkuste navrhnout, jak se dostat na kole nebo pěšky co nejdál od místa bydliště k veřejnému dopravnímu prostředku a navrhnete možnost, kde uschovat kolo, než si ho po škole zase vyzvednete.
- Do mapy také zanešte, jak dlouho vám cesta bude trvat a kolik měří zhruba kilometrů.
- Nyní porovnejte, jak dlouho vám cesta trvala na kole (běžkách, pěšky) a jak dlouho vám cesta trvá dopravním prostředkem.
- Máte ve škole dostatek prostoru, kam by se dala vaše kola umístit? Pokuste se navrhnout vhodné místo pro stojany na kola.
- Jste ochotni využívat tuto alternativu dopravy do školy? Diskutujte ve třídě.

3.3. Jak se žije v suburbanizaci?

3.3.1. Změny v územní a populační velikosti města Říčany

Od druhé poloviny 90. let 20. století se v Česku začal rozvíjet proces suburbanizace, což je proces, při kterém se obyvatelstvo a některé jeho aktivity stěhují z jádra města do zázemí (Ouředníček, 2008, str. 10).

Již v období první republiky zaznamenaly Říčany poměrně rychlý růst počtu obyvatel. Lidé se sem stěhovali především z okolních obcí. V období komunistického režimu, kdy byla zastávána politika střediskové soustavy osídlení, došlo k výraznému nárůstu podílu nezemědělských ploch na celkové rozloze území. Nárůst plochy zastavěných území byl nejvýraznější v jádrovém území vlastních Říčan a navazujících Radošovic, kde se rozloha orné půdy v tomto období snížila zhruba na polovinu. Období socialismu mělo tedy na první pohled velmi dobrý vliv na rozvoj města. Vyřešila se v této době poměrně rychle bytová krize výstavbou panelových sídlišť. Během 20 let provozu panelových domů došlo k závažným problémům. Domy mají špatnou tepelnou izolaci, bytová jádra a elektroinstalace jsou nevyhovující. Panelové domy, které byly stavěny podle standardizovaných šablon, začaly pomalu nahrazovat do té doby budované různorodé zástavby cihlových domů. Tato sídliště, která vznikala na zelených loukách, byla vyobrazována jako nové, idylické, socialistické bydlení. Výstavba sídlišť byla spojena i s růstem počtu obyvatel v Říčanech. Okolo roku 1930 zde žilo přes 6500 obyvatel, v roce 1950 jich zde bylo již přes 7900 a o 10 let později již okolo 8400. Dá se tedy říci, že se zde okolo 50. let 20. století vytvořila aglomerace a to nejen díky bytovým kapacitám či lákavému rekreačnímu využití, ale především díky snadné dojížděci za prací do Prahy.

Ve 2. polovině 20. století již rozvoj Říčan nebyl tak dynamický. Postupně se zaplňovaly nezastavěné plochy mezi jednotlivými čtvrtěmi, v 80. letech se Říčany staly střediskem osídlení obvodního významu. Charakteristickým znakem vývoje Říčan po roce 1989 je výrazné posilování všech funkcí města, zejména pracovní a obslužné. Nárůst obslužné funkce Říčan je důkazem jejich integrace do metropolitního areálu hlavního města Prahy.

Na počátku 90. let bylo nutné modernizovat panelové domy a byty, aby dosahovaly moderních standardů bydlení. S rekonstrukcí panelových domů se v Říčanech začalo až roku 2004. Mezi nejčastější úpravy patří výměna původních oken za plastové

a zateplování domů. S tím souvisí i změna vzhledu celých sídlišť. Fasády panelových domů s původními chladnými šedivými barvami září širokou škálou pestrých barev.

Po roce 1990 došlo k výrazné suburbanizaci především okresů Praha-východ a Praha-západ. Proces suburbanizace způsobuje změny v sociálním a fyzickém prostředí cílových a zdrojových oblastí suburbanizace (viz příloha 7). Kromě zvyšujícího se počtu obyvatelstva v zázemí a nárůstu zastavěných ploch v suburbii, s sebou tento proces přináší i kvalitativní přeměnu prostředí. Často se mění funkční využití území, architektura, infrastruktura a sociální struktura obyvatelstva. Do Říčan se přistěhovalo od roku 1990 do dnes přes 3 tisíce lidí. Se zvětšujícím se počtem obyvatelstva rostly i nároky na dopravní, technickou, ekonomickou a sociální infrastrukturu.

Říčany patří svou populační velikostí k menším až středně velkým městům a počet obyvatel dlouhodobě a rychle roste. Jednou z hrozeb, která také souvisí s polohou vůči Praze, je že se sem stěhuje čím dál více lidí. V roce 1990 měly Říčany 10856 lidí a přírůstek stěhováním byl záporný -35 lidí. V roce 2008 měly Říčany 13118 lidí a přírůstek stěhováním byl 668 lidí (dále viz Databáze demografických údajů za obce ČR) k 1. 1. 2010 byl počet obyvatel Říčan 13862 (dále viz Oficiální stránky města Říčany). Největší migrační přírůstek obyvatelstva v Říčanech byl zaznamenán až na přelomu 20. a 21. století. V prstenci kolem města vznikají suburbia, která jsou tvořena rozmanitými stavebními slohy, nebo naopak jednotvárnými řadovými domy. Ani jeden typ zástavby nekoresponduje a nerespektuje architekturu starší zástavby města. Podle Ouředníčka a kol. (2008, str. 34) je to však obecný jev u většiny suburbanizací. V Říčanech ve většině případů navazuje rezidenční suburbanizace přímo na původní zástavbu, proto zde nevznikají oddělené lokality a nepropojená území se starší zástavbou. I přesto se zatím v nově vystavených lokalitách lidé setkávají s některými ekonomickými, sociálními a environmentálními nedostatky, ať už je to nedostatečná vybavenost zastávkami hromadné dopravy v těchto lokalitách, málo veřejné zeleně a parků, odlehlost sociálních zařízení nebo obchodů.

Se zvyšujícím se přírůstkem stěhováním se mění i věková struktura obyvatelstva Říčan. „V podmínkách měst a regionů v Česku je v současné době běžné, že počet obyvatel starších 60 let (tzv. poproduktivní věk) převyšuje počet obyvatel ve věku 0–14 let (tzv. předproduktivní věk). Současně platí, že dochází k prohlubování tohoto trendu, a tedy k rychlému stárnutí populace“ (dále viz Obyvatelstvo a bydlení). Situace v Říčanech je ale jiná. V rámci skupiny obyvatel v produktivním věku (15–59 let) jsou

zde poměrně silně zastoupené mladší věkové kategorie, což je zřejmě způsobeno především imigrací mladých lidí ve věku do 30 let (dále viz Obyvatelstvo a bydlení).

S růstem počtu obyvatelstva v Říčanech souvisí i rozvoj sociální infrastruktury, zvláště oblasti školství. Nedostatečná je kapacita mateřských škol, přesto že zde vznikají nové soukromé mateřské školy, předpokládá se ještě větší prohloubení tohoto problému, neboť se do Říčan stěhují právě mladí lidé, kteří si budou pořizovat děti. Mateřské školy jako první v systému vzdělávání reagují na jakékoli populační změny a výkyvy. Vzhledem k demografickému vývoji jsou všechny mateřské školy v současnosti kapacitně plně vytížené. Dalším problémem je dostupnost mateřských škol. Z nově vystavených, často prostorově oddělených, obytných čtvrtí na okrajích města je vzdálenost mateřských škol nevyhovující. (dále viz Koncepce rozvoje základního vzdělávání po dostavbě nové školy)

Situace v základních školách je v současné době spíše opačná. Počet dětí ve školním věku je velmi malý. Obavy z růstu počtu obyvatel stěhováním do Říčan a jejich okolí jsou však oprávněné. Současný problém v mateřských školách se za několik málo let přesune na základní školy. Jejich kapacita zdaleka nebude postačující, proto byla v Říčanech postavena nová základní škola (zahájení výuky září 2010). Tato škola je postavena na východním okraji města, bude tedy vyhovovat právě školákům z nových zástaveb z okolí. Hrozí zde však, že než dorostou žáci mateřských škol do školního věku, bude kapacita základních škol několik let naddimenzovaná. Původní základní školy se oprávněně obávají, že nová základní škola jim odláká poměrně velký počet žáků, neboť v blízkém okolí nové školy je zároveň stará paneláková a bytovková zástavba. Další problém nastane po odeznění regresní vlny v populačním vývoji. Počty žáků základních škol budou opět klesat a prostory škol budou nevyužité. Školy by ale mohly využít příležitosti vyučovat ve třídách s nízkým počtem žáků a zmodernizovat a přizpůsobit výuku novým podmínkám. Zařídit si ve volných prostorách školy moderní učebny a přistupovat ve výuce k žákům individuálně, což ve třídách s 30 žáky je poměrně obtížné (dále viz Koncepce rozvoje základního vzdělávání po dostavbě nové školy).

Kapacita středních škol v Říčanech je nepochybně poddimenzovaná, jak vyplývá z údajů o dojížděcí a vyjížděcí do středních škol a sociální infrastruktury. Ve městě však chybí především střední odborné školy, gymnázia jsou zde dvě, státní a soukromé.

3.3.2. Proces suburbanizace v mikroregionu (průvodce pracovním listem)

V období komunistického režimu, ve kterém byla zastávána politika střediskové soustavy osídlení, patřila zázemí velkých měst k dlouhodobě stagnujícím oblastem (Ouředníček, 2008, str. 14). Pokud by tento trend přetrval do současnosti, Říčany by zdaleka nebyly takovým střediskem, jaké jsou dnes. Po roce 1990 se do zázemí velkých měst začalo stěhovat více lidí.

Proces suburbanizace hraje v říčanském regionu významnou roli a i žáci se s důsledky tohoto procesu každodenně setkávají. Žáci již dokážou definovat polohu jejich regionu vůči Praze a také dopravní dostupnost do hlavního města. Ze základní definice o suburbanizaci proto mohou odvodit, že na základě výhodné blízké polohy jejich regionu vůči Praze a díky dobrému dopravnímu spojení s hlavním městem se i v jejich regionu proces suburbanizace vyskytuje. Z dat uvedených v tabulce žáci vytvoří graf vývoje počtu obyvatelstva a ověří si tak, že se počet obyvatelstva v Říčanech zvyšuje. Zároveň si z tabulky mohou odvodit, že migrační přírůstek se dá vypočítat jako rozdíl počtu přistěhovalých a vystěhovalých z Říčan. Setkávají se zde tedy s jednoduchými, základními statistickými údaji. Z tabulky žáci také mohou vypočítat přirozený přírůstek obyvatelstva v jednotlivých letech. Tato úloha je podněcuje k zamyšlení se nad tím, co vše je možné z několika základních údajů vyčíst.

Žáci na základě vlastního výzkumu dokážou vysvětlit co je to suburbanizace a jak ovlivňuje jejich region. Tento proces ovlivňuje životy žáků v mnoha směrech. Při výstavbě nových domů se zmenšuje rozloha nezastavěné plochy za městem a tím se vzdaluje volná příroda od původního bydliště žáků. Do města se stěhují noví lidé a mezi nimi i rodiny s dětmi. Žáci poznávají nové spolužáky. Na základě vlastního průzkumu jsou schopni v praxi pozorovat změny a problémy vyskytující se v jejich regionu.

Nejprve mají žáci porovnat dva plány (příloha 8 a 9). Z těchto plánů se dá snadno vyčíst, na kterých místech se během daného časového úseku stavělo. Z toho odvodí, že se suburbanizace projevuje výstavbou celých komplexů nových domů v okrajových částech města. S tím jsou pak spojeny další problémy. V tabulce jsou vypsány některé problémy, týkající se života v okrajových částech města. Problémy jsou vybrané tak, aby se dalo vyčíst z plánu, které platí i pro území města Říčany. Na základě odpovědí z tabulky se pak žáci učí formulovat závěr a shrnout základní problém týkající se života na okraji města. Problémy se navzájem prolínají a spolu se sebou souvisejí. Žáci mají

proto v úvaze rozebrat daný problém a vysvětlit, jak může ještě ovlivňovat běžný život. Žáci se učí samostatně hledat informace v pláncu, číst plánek.

Dále žáci vypracovávají projekt ve skupinách, při kterém pracují samostatně v terénu. Porovnávají novou a starou zástavbu, jejich architekturu, věkové složení a kvalitu života v těchto lokalitách. Tím se učí pozorovat dění okolo sebe a hledat problémy v jejich okolí. Učí se kriticky myslet a čerpat informace z vlastního pozorování, což v tradiční výuce není běžné.

Žáci se učí mapovat oblast a tvořit si plánky s legendou. Na základě zjišťování vzdáleností různých objektů si žáci uvědomují, že člověk potřebuje k životu určité sociální zázemí. To vše je podnítí k přemýšlení o tom, jak se zde lidem žije, jaká je kvalita života v dané lokalitě a pro jakou věkovou skupinu obyvatelstva je vybavenost lokality přizpůsobena. Žáci si také všímají detailů, které přispívají k bezpečnosti lidí na komunikacích. To vše může žákům ulehčit v dospělosti například výběr nového bydliště. Není důležitá image bohaté lokality, ale především její sociální, dopravní nebo technické zázemí. Žáci si také všímají věkového složení obyvatelstva. Do nových lokalit se stěhují lidé v mladším produktivním věku s dětmi, nebo čekající rodinu. Ve starších zástavbách žijí převážně obyvatelé postproduktivního věku, nebo staršího produktivního věku.

Poslední úloha druhého úkolu se v žácích pokouší podnítit estetické cítění a pomáhá také rozvíjet vlastní názory žáků. Žáci se učí vnímat prostředí, ve kterém se pohybují. Mít vlastní názor je ve společnosti velice důležité. Na tuto úlohu není správná, ani špatná odpověď, odpovědi spíše žáky budou podněcovat k diskusi a zamyšlení se.

Prezentace výsledků na závěr umožňuje vlastní zhodnocení práce a pomáhá žákům zlepšit se v přednesu a prezentaci výsledků.

3.3.3. Specifické cíle úkolu

Žáci pochopí, co je to proces suburbanizace, odkud a kam se lidé při tomto procesu stěhují, dokážou vypočítat přirozený a migrační přírůstek a pracovat se základními statistickými údaji, pochopí, jaké problémy jsou spojené se životem v nově vystavěných částech obce, které většinou nejsou dostatečně vybaveny sociální infrastrukturou, žáci dokážou pracovat s plánem města, porovnávat starší a nový plán města, samostatně vyhledávají v plánech informace, ze kterých pak dělají vlastní závěry, dokážou také nakreslit vlastní plánek s legendou, samostatně pracují na zadaných úkolech a dokážou čerpat informace z okolí, které je obklopuje, žáci dokážou zhodnotit vhodnost nových zástaveb po estetické, architektonické stránce, výsledky své práce dokážou žáci přednést spolužákům, zhodnotit vlastní práci a diskutovat nad problémy.

3.3.4. Suburbanizace v našem regionu (pracovní list)

Je proces suburbanizace součástí našeho regionu?

Současným trendem je, že se lidé z velkých měst stěhují do jejich zázemí. V těchto oblastech, dobře dostupných do velkého centra, je lepší životní prostředí a více prostoru pro výstavbu nových domů. Tomuto procesu, při kterém se v zázemí velkých měst na úkor polí a lesů staví nové domy, se říká suburbanizace. Ta trvá přibližně od 90. let 20. století.

- Myslíte si, že se ve vašem místním regionu také tento proces vyskytuje?

Připomeňte si, jak jste zhodnotili dopravní dostupnost a polohu vašeho regionu vůči Praze. Odpovídají vaše závěry výše uvedenému tvrzení o suburbanizaci? Zda se do Říčán stěhují lidé, zjistíte z tabulky 3.

V tabulce 3 máte uvedeny údaje o počtu obyvatelstva v Říčanech.

- Sestavte graf vývoje počtu obyvatel v Říčanech od roku 1981 do roku 2009. Z grafu vyčtěte, kdy se začalo do Říčán stěhovat nejvíce lidí.
- Diskutujte nad tím, odkud se do Říčán tito lidé stěhují a z jakých důvodů.
- Odvoďte, jak se vypočítá přírůstek stěhováním.
- Jak je možné, že v roce 1997 bylo v Říčanech 10636 obyvatel a rok na to jich zde bylo již 10755, když přírůstek stěhováním byl pouze 21 lidí? Kde se tito „přebývajcí“ lidé v Říčanech vzali? (náповěda: existují dva přírůstky, jeden z nich je migrační, tedy přírůstek stěhováním a druhý je přirozený, tedy rozdíl mezi narozenými a zemřelými)
- Jaký byl přirozený přírůstek v roce 2008? Dokážete tento údaj vyčíst z tabulky?

Tabulka 3 Změna počtu obyvatelstva v Říčanech mezi lety 1981 a 2009

Rok	Počet obyvatel	přistěhovalí	vystěhovalí	přírůstek stěhováním (migrační)
1981	10 758	283	221	62
1982	10 772	284	285	-1
1983	10 830	298	245	53
1984	10 884	348	261	87
1985	11 110	519	261	258
1986	11 125	303	278	25
1987	11 025	198	265	-67
1988	10 947	203	253	-50
1989	10 920	252	264	-12
1990	10 856	256	291	-35
1991	10 626	203	231	-28
1992	10 633	241	211	30
1993	10 662	234	207	27
1994	10 647	211	186	25
1995	10 663	249	187	62
1996	10 644	236	212	24
1997	10 636	245	224	21
1998	10 755	277	156	121
1999	10 798	258	178	80
2000	10 880	312	198	114
2001	11 019	412	202	210
2002	11 159	468	294	174
2003	11 329	421	237	184
2004	11 496	452	282	170
2005	11 800	508	244	264
2006	11 957	472	349	123
2007	12 388	735	326	409
2008	13 118	971	303	668
2009	13 450	679	396	283

Zdroj: Databáze demografických údajů za obce ČR

Problémy spojené s bydlením na okrajích měst

- Porovnejte starý a nový plán města Říčan.
 - Vyšrafujte v novém plánu místa, která jsou nově zastavěná.
 - Pokuste se vysvětlit, v jakých částech Říčan se výstavba provádí.

• Níže jsou uvedena tvrzení v tabulce 4 o problémech, které se obecně vyskytují v suburbiích (nově vystavěných oblastech na okrajích měst). Vyberte z následujících tvrzení ta, která platí pro váš region: (snažte se odpovědi vyčíst z plánu Říčan)

Tabulka 4 Problémy vyskytující se v suburbiích

Tvrzení	Platí	Neplatí
Nově zastavované plochy nenavazují na původní výstavbu a vytváří tak dojem nepropojeného území.		
Děti z těchto nově vystavěných oblastí musejí chodit do školy, která je poměrně daleko (musejí docházet dál než 500m)		
K novým domům se dá dostat pouze po jedné silnici		
Oblast výstavby nových domů je hned vedle hlavní komunikace (např. ulice Černokostelecká, Říčanská, Široká)		
Oblast výstavby není obklopena alespoň ze dvou stran starou zástavbou, vyčnívá do nezastavěné oblasti, například do polí		

• Napište stručnou úvahu asi na 3 řádky nad problémy spojenými se suburbanizací v Říčanech. Pokuste se využít odpovědí, které jste uvedli v tabulce a rozveďte, jak tyto problémy mohou ovlivňovat život místních obyvatel.

(Např. Výstavba nových domů, které přímo nenavazují na starou zástavbu je finančně náročnější. Musí sem vést kanalizace a další prvky technické infrastruktury, takže čím je území odlehlejší, tím je tato výstavba dražší. Stejně je to s dopravní infrastrukturou. Většinou trvá, než je do těchto míst zavedena hromadná doprava, takže do té doby jsou obyvatelé odkázáni na osobní automobil.)

Jaký je rozdíl mezi životem ve staré a nové zástavbě?

Se stále se rozšiřující zástavbou, roste v Říčanech i počet obyvatel. V současné době nechybí moc a bude v Říčanech bydlet 14 tisíc lidí.

Máte čím dál víc nových kamarádů, kteří se přistěhovali do Říčan? Víte, kde bydlí a kam chodí do školy? Možná právě oni bydlí v nově vystavěných lokalitách a denně se setkávají s různými problémy. Bydlet v novém domě, v čistém a klidném prostředí, to je sen většiny lidí. Často se však v nových zástavbách lidé setkávají s různými problémy. Abyste těmto problémům lépe porozuměli, jsou pro vás připraveny následující úkoly:

- Vytvořte si skupinky maximálně po 5 a zvolte si jméno. Vyberte si jednu z oblastí výstavby nových domů, které jste si již vyznačili do plánu města. V plánu k této oblasti přiřipšte jméno vaší skupinky, aby ostatní věděli, že je již tato oblast vybraná. Oblast si barevně vyznačte v obrázku 11 pod textem. Je dobré vybrat si oblast, která je vám bližší, bydlíte nedaleko, nebo kolem ní procházíte. Usnadní vám to další práci.

Abyste mohli porovnat nově vystavěnou oblast s původní zástavbou, vyberte si ještě oblast staré zástavby a také ji zakreslete do mapy. Pokuste se vybrat si obě oblasti tak, aby byly obě zhruba stejně veliké a co nejvíce na sebe navazovaly.

Obrázek 1 Město Říčany

Zdroj: www.mapy.cz

S oblastmi, které jste si vybraly, budete nyní pracovat. Ve své volné chvíli půjdete tyto oblasti prozkoumat. Vezměte si s sebou papír a tužku, nezapomeňte si ani hodinky. Následující úkoly budete zpracovávat v terénu. Zvolte si, kterou oblast budete zkoumat jako první, zda nově zastavěnou, nebo původní. Následující úkoly vypracujte postupně pro obě vámi vybrané lokality.

- Na papír o velikosti A4 nakreslete schematický plánec této oblasti. V plánu budete mít zakresleny silnice a naznačeny oblasti kde stojí domy. Dále si do plánu zakreslete například park, pokud se zde nachází, rybník, hřiště atd. Ke každému objektu, který budete kreslit do plánu, přiřaďte značku, v pravém dolním rohu papíru pak vysvětlíte, co vaše značky znázorňují. Tomu se říká legenda.

- Zvolte si v plánu výchozí bod, od kterého budete zjišťovat následující časové údaje. Tento bod si nezapomeňte v plánu vyznačit a přidat ho do legendy. Dobré je zvolit si tento bod na takovém okraji vašeho území, které je blíže do centra města.

- Zjistěte, jak daleko je autobusová zastávka, nádraží, škola, školka, obchod s potravinami, dětské hřiště, park, les, rybník, koupaliště nebo sportoviště. Do druhého sloupce v tabulce 5 udejte časové údaje, jak dlouho vám trvalo se pěšky na tato místa od bodu, který jste si zvolili dostat.

- Do třetího sloupce napište, jak bylo bezpečné se k těmto místům dostat, zda vede podél silnice chodník, jestli jsou namalované přechody pro chodce na hlavních silnicích pro bezpečnější přecházení, zda je v blízkosti podchod nebo semafor.

- Do volných řádků se pak ještě pokuste napsat další místa, kam jste se odtud dostali.

- Vše, co jste zjistili o tomto místě, co se zde nachází a ještě to nemáte vyznačeno ve vašem plánu, tam ještě zakreslete a nezapomeňte opět připsat legendu.

Například zakreslete autobusovou zastávku, nádraží, obchod s potravinami, dětské hřiště, park, les, rybník, koupaliště, sportoviště, přechody pro chodce, podchod nebo semafor a další.

Tabulka 5 Dostupnost míst

Od nových domů bude trvat dostat se k	Čas (v minutách)	Jak bezpečně? Vede tudy/ nachází se tu
autobusové zastávce		
nádraží		
školce		
škole		
obchodu s potravinami		
dětskému hřišti		
parku		
lesu		
rybníku		
koupališti		
sportovišti		

Jaká je kvalita života v této oblasti?

- Když budete mít tuto lokalitu prozkoumanou, zamyslete se nad tím, zda byste tady chtěli bydlet. Zda kvalita života v této lokalitě odpovídá vašim požadavkům a nárokům. Zamyslete se nad dostupností tohoto místa, nad tím co se nachází v jeho blízkosti. Co tomuto místu podle vás chybí a co mu přebývá, co by vám zde vadilo a co by se vám tu naopak líbilo.

- Vyznačte ve svém schematickém plánu pěkná a ošklivá místa v této lokalitě. Vezměte si jinak barevnou tužku a do plánu zanešte vše, co byste doplnili nebo přistavěli k tomuto místu. Můžete také škrtnout, pokud se vám něco v dané lokalitě nelíbí. Snažte se vytvořit ideální místo k bydlení. Pokuste se navrhnout změny, které by k tomu přispěly.

- Odpovídala by kvalita života v těchto místech vašim rodičům? Co myslíte, že by jim zde scházelo nebo vadilo?

Jaké jsou rozdíly mezi starou a novou zástavbou?

- Pokuste se zhodnotit základní rozdíly mezi nově vystavěnými oblastmi a starou zástavbou.

Především se zaměřte na to, zda architektura domů, tvary střech, barevné provedení, orientace vchodových dveří, velikost pozemků, umístění domu na pozemku (uprostřed zahrady, na straně, v zadu) se hodí do této lokality. Má území estetickou hodnotu? Respektuje nová zástavba architekturu původní zástavby?

V tabulce 6 je uveden přehled některých výroků, které můžete využít při vašem hodnocení.

Tabulka 6 Jaká může být architektura?

reprezentuje luxus a bohatství	bezohledná vůči okolní zástavbě	s respektem k okolní zástavbě	barevná, pestrá
tvarově pestrá, zdobná (věžičky, kašny,...)	oddělená od okolních domů (separovaná)	s nevhodnými prvky cizokrajné architektury	respektující přírodu (předzahrádky, stromy na zahradách,...)
šedivá	estetická	monotónní	nepřehledná
uzavřená	sladěná	geometrická	nevkusná

Pokud máte fotoaparát, můžete vaše hodnocení podložit pěknými obrázky, které by dokumentovaly vaše tvrzení. Spolužáci si pak udělají lepší představu o tom, jak vypadá vámi vybraná lokalita a mohou ji porovnat se svou vybranou oblastí.

Jací lidé zde žijí?

• Pokuste se porovnat věkovou strukturu obyvatelstva v těchto dvou rozdílných lokalitách. Během doby, kterou strávíte v těchto místech, se pokuste vysledovat, jaké lidi zde potkáváte.

- Zamyslete se nad tím, proč je právě v této lokalitě takováto věková struktura.
- Je prostředí v dané lokalitě uzpůsobeno lidem, kteří zde žijí?

Doplňte tabulku 7.

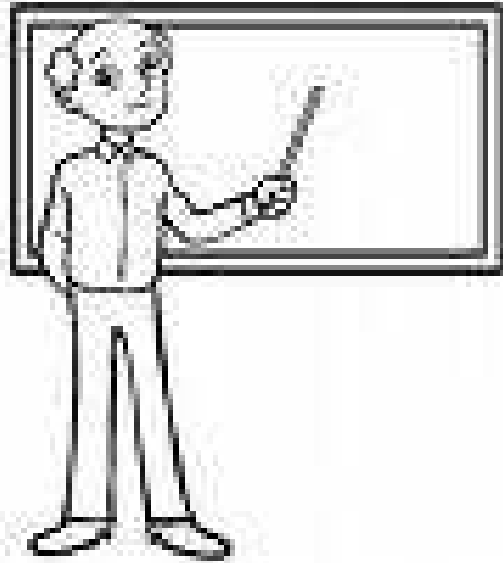
Tabulka 7 Porovnání věkového složení obyvatelstva ve staré a nové zástavbě

Typ zástavby	Věkové složení obyvatelstva	Výhody pro tuto generaci v této lokalitě	Nevýhody pro tuto generaci v této lokalitě
Stará zástavba			
Nová zástavba			

• Diskutujte nad tím, jak se změní nároky a potřeby lidí žijících v nově vystavěných domech za 10- 20 let. Bude jim stále tento typ života v této lokalitě vyhovovat?

Jak prezentovat zjištěné výsledky?

- Posledním úkolem je připravit si prezentaci vaší práce pro spolužáky.

- Nejprve popište polohu oblastí, které jste si vybrali vůči centru Říčan (Masarykovu náměstí) a ukažte je na mapě. Vysvětlete, proč jste si vybrali právě tyto oblasti.
 - Prezentujte své schematické plánky a pokuste se je porovnat mezi sebou. Vysvětlete, co vše je na nich zaznamenané, vysvětlete značky, které jste používali v legendě.
 - Postupně prezentujte všechny otázky, na které jste hledali odpovědi.
- Na dalším listu pak uveďte, jak jste tyto odpovědi získali, jakým způsobem jste postupovali, co jste hodnotili a s jakými podklady jste pracovali, s jakými problémy jste se setkali.
 - Na konec uveďte závěry, ke kterým jste došli, co se vám podařilo zjistit, co jste nezjistili a proč, jaké jsou odpovědi na otázky, které jste uvedli v úvodu.

Rozmyslete si dobře, o čem budete mluvit jako první a co si necháte na závěr. Prezentace vašich úkolů musí být promyšlená tak, aby váš postup a výsledky práce byly srozumitelné vašim spolužákům, tak abyste nepřeskakovali z jedné úlohy ke druhé.

- Po každé prezentaci bude následovat diskuze, především nad navrhovanými změnami v této oblasti. Ostatní žáci se mohou k vaší práci vyjádřit.

3.4. Jak vytvořit turistického průvodce?

3.4.1. Příležitosti turistického ruchu a rekreace v Říčanech

Vzhledem k tomu, že východní část katastrů města je zalesněna, má město kvalitní krajinné zázemí a obecně dobrou kvalitu ovzduší (dále viz Ekonomika a trh práce). Na území města nezasahuje žádné chráněné území, ale na území ORP Říčany se nachází jedno maloplošné chráněné území národní přírodní rezervace Voděradské bučiny, jeden přírodní park Velkopopovicko, Městská památková zóna Ondřejov a Vesnická památková zóna Lensedly. Městský úřad v Říčanech (odbor životního prostředí) zřídil naučnou stezku, která je 9 km dlouhá a obsahuje 18 zastávek s naučnými tabulemi. Na území ORP Říčany vedou turistické a cyklistické stezky, které propojují toto území i s Prahou.

Cestovní ruch zde není příliš rozvinut, vzhledem k tomu, že zde není dostatek primárního potenciálu (památky, chráněná území). Absence přírodních atraktivit je dána málo členitým reliéfem a značnou mírou urbanizace území.

V Říčanech se nachází několik objektů, které jsou chráněny jako nemovité kulturní památky (přehled je uveden v příloze 10).

Z nejstarších dob se dochovala zřícenina hradního paláce, kostel sv. Petra a Pavla na Masarykově náměstí a několik soch a pomníků. Zřícenina gotického hradu pochází ze 13. století. Dnes je bývalé předhradí zastavěno domy a budovou školy. Městské domky byly vestavěny i do jádra hradu, zachovaly se tedy pouze dvě stěny na západní straně.

Centrum Říčan tvoří Masarykovo náměstí. Ve druhé polovině 19. století byla vystavěna pozdně klasicistní budova radnice s věží. Původní radnice byla postavena už v letech 1565, ta ale bohužel nebyla zdokumentována. Z dochovaných pramenů známe podobu budovy až z roku 1671, kdy byla počata výstavba nové budovy radnice. Tato budova sloužila svým účelem až do roku 1733, kdy byla postavena nová budova s šindelovou střechou a věží s hodinami, která zde stála až do roku 1864.

Roku 1900 byl rozšířen kostel o novou dominantu novobarokní vysoké věže. Tento děkanský kostel sv. Petra a Pavla byl původně gotický a pochází z počátku 14. století. V 16. století byl kostel upraven a na počátku 19. století byl zbarokizován. V kapli, která byla podnožím jedné z věží gotického kostela, jsou zachovány zajímavé fresky datované k začátku 15. století.

V roce 1907-8 byla na západní straně náměstí vystavěna velká budova školy, která negativně proměnila panorama města. Na protější straně náměstí byla v meziválečném období vystavěna funkcionalistická budova okresní spořitelny s plochou střechou. Přesto si historické jádro města, ač hmotově a architektonicky nejednotné, zachovalo nejen historickou strukturu půdorysu ale i památkový význam.

Jednou z dalších významných památek je Mariánský sloup, který se nachází uprostřed náměstí a je obklopený čtyřmi javory. Masivní kamenné zábradlí chrání kamenný sokl, nesoucí hladký dříví sloupu ukončený zlacenou sochou Panny Marie Neposkvrněné. Autora ani dobu, ze které sloup pochází, neznáme.

Socha sv. Jana Nepomuckého stojí od roku 1936 východně od kostela sv. Petra a Pavla. Jedná se o barokní pískovcovou sochu, která pochází z roku 1759 a původně stávala v podhradí.

Socha sv. Václava se také nachází v blízkosti kostela, je tvořena z červeného pískovce v neobarokním slohu a pochází z roku 1937.

Osudy pomníku Antonína Švehly se začaly psát roku 1936. Jedná se o bronzovou sochu, která se nachází v malém parku s fontánou. Tato socha vzpomíná na osud Antonína Švehly, který byl několik let poslancem za říčanský okres a město. Za nacistické okupace byla socha ukryta a odhalena byla znovu až roku 1946. Slavnostního znovuodhalení se socha dočkala po restauraci roku 1990.

Mezi další významné dominanty města se řadí dva reliéfy. Prvním je Reliéf na staré radnici, který znázorňuje památník národního osvobození a padlých v obou světových válkách, a Reliéf na domě Na Růžku, který vyobrazuje ženu se srpem a snopem obilí, sejícího muže a muže s pluhem. Tento reliéf je doplněn nápisem Láska a věrnost pěstě národ zachová.

Více než sto let, od roku 1896, je součástí Říčán i Oliveum - Olivovna. Je to rozsáhlý novorenesanční komplex s kaplí Panny Marie, k objektu patřil i rozsáhlý park, zahrada, pole a les. Za účasti Pražské obce ji založili manželé Olivovi jako "vychovatelnu pro mravně ohrožené děti". Manželé Olivovy se stali rodiči několika desítek opuštěných a zanedbaných dětí. Po I. světové válce sloužila Olivovna jako ozdravovna pro oslabené děti především z Prahy, během II. světové války byla využívána jako tuberkulosní sanatorium a v poválečných letech sloužila jako dětské plicní preventorium a ozdravovna. Čisté životní prostředí umožnilo na počátku 80. let využití Olivovny jako dětské léčebny respiračních onemocnění, která slouží dodnes pro potřeby celé České Republiky. Léčebna se řadí mezi nejstarší ústavy sloužící dětem

a současně je prvním nestátním zdravotnickým zařízením v Česku. Všechny zmíněné památky mají lokální či mikroregionální význam. Ve stadiu přípravy je vyhlášení mobiliáře Olivovy léčebny za kulturní památku.

V meziválečném období ožila v Říčanech myšlenka na obnovu města a především rekreačních oblastí. Ve dvacátých letech se obnovy dočkaly rybníky Marvánek a Jureček a na konci 30. let zde byly zřízeny moderní koupaliště s travnatou pláží a hospodou, které se těšily široké oblibě veřejnosti. Ve 20. letech se také vybudovaly 3 tenisové dvorce a fotbalové hřiště, které se nacházejí u lesa na okraji města v části Radošovice. Rybník Jureček se nově opět rekonstruuje a vzniká zde moderní veřejné koupaliště.

V období socialismu bylo v Říčanech vybudováno mnoho budov, které ve většině případů slouží dodnes. Mezi tyto stavby patří gymnázium (základní kámen byl položen v květnu 1946 a díky brigádníkům zde byla zahájena výuka už v září 1950), širokoúhlé kino (1953), nemocnice (1959), společenský dům (1964), sportovní hala (1969) a dům služeb.

„Potenciál cestovního ruchu tedy spočívá především v příměstské rekreaci, která těží z polohy v zázemí Prahy“ (dále viz Ekonomika a trh práce). Svou roli hraje i dobrá dopravní dostupnost z Prahy do Říčan. Chataření, jako forma druhého bydlení, je zde velice populární převážně pro Pražany. V Říčanech je relativně vysoký počet trvale neobydlených domů sloužících pro druhé bydlení. Chataření není v Říčanech rozmístěno rovnoměrně. Městská část Říčany je pro chataření přirozeně méně atraktivní než okolní venkovské obce. „V některých lokalitách přitom počet chat a chatařů významně ovlivňuje nejen ráz území, ale třeba i kupní sílu obyvatel, množství odpadu, zatížení silnic atd. Obecně se chataři koncentrují v severní a severovýchodní části území města Říčany“ (dále viz Ekonomika a trh práce).

3.4.2. Turistický průvodce místním regionem (průvodce pracovním listem)

Při tvorbě turistického průvodce se žáci učí mapovat jejich místní region zase z jiného úhlu pohledu. Nyní vybírají místa a objekty do svého průvodce tak, aby ukázali ostatním, čím je jejich region významný, co je zde zajímavého a pěkného.

Žáci nejsou ve výběru míst a objektů nijak omezeni, pouze tím, pro jakou skupinu turistů budou průvodce vytvářet. Výběr skupiny turistů je podněcuje k zamyšlení nad tím, že různí lidé mají různé zájmy a nároky. V tabulce jsou uvedeny příklady turistických skupin, pro které by žáci mohli průvodce připravovat. Pro žáky by neměl být problém vytvořit průvodce pro jejich vrstevníky. Ti jsou však v tabulce rozděleni ještě podle místa bydliště. Jedni pochází z Prahy, nebo jiného velkého města, druzí jsou z vesnice, nebo malé obce. Pražské spolužáky by měli provést spíše po přírodních krásách regionu, protože památek mají sami ve vlastním městě dostatek, kdežto spolužákům z venkova by žáci měli ukázat spíše technické a kulturní vybavení města. Pro zahraniční skupinu turistů by měli žáci připravit průvodce v cizím jazyce. Průvodce může obsahovat jak přírodní tak kulturní památky a jiné objekty zájmu. Pro seniory by neměly být vzdálenosti v průvodci příliš dlouhé, nebo by mezi místy měla být možnost přepravovat se veřejnou dopravou. U vybraných míst by měla být možnost si oddechnout, posadit se, občerstvit se. Na trase by neměly být dlouhé výstupy do kopců, popřípadě schodišť. Zájmy rodičů s dětmi budou zase jiné. Děti by ocenily cestou zastávku na dětském hřišti, trasa by neměla být fyzicky náročná, některé děti budou ještě v kočárku, proto je třeba vymyslet bezbariérovou trasu po zpevněných cestách. Pro sportovní nadšence mohou žáci vymyslet delší trasu, mohou do průvodce zahrnout i odlehlejší místa, pro cyklisty mohou žáci vybrat místa nebo objekty které se nacházejí v blízkosti cyklotrasy.

V tomto úkolu se propojuje samotná práce žáků se skupinovou. Žáci se učí organizovat si práci mezi sebou, rozdělovat si úkoly. Žáci samostatně vybírají trasu, po které turisté půjdou a zpracovávají informace o vybraném místě nebo objektu. Pracují s mapou nebo plánem, který si předem sami sehnali. Jejich práce je založena na samostatném vyhledávání informací a vlastním úsudku o vhodnosti a přiměřenosti při výběru údajů o objektu. Na závěr všichni členové skupiny v rámci výtvarné výchovy tvoří desky, do kterých založí mapu, nebo plán a popisky k jednotlivým objektům.

Hotové turistické průvodce si žáci navzájem představí. Dozvědí se mnoho nových informací o jejich regionu. Žáky by tvorba tohoto průvodce měla inspirovat k plánování

si vlastních výletů a zjišťování si nových informací o objektech a místech, které by mohli navštívit. Tato práce tedy podporuje i jejich zdravý životní styl, podporuje je k turistice a budí v žácích zájem o nové informace.

V rámci diskuse by si žáci měli uvědomit, jaké udělali při zpracovávání práce chyby, na co zapomněli, co by pozměnili. Proč se jejich průvodce ostatním líbí, nebo nelíbí. Průvodce může posloužit například učitelům z nižšího stupně při přípravě procházky, nebo výletu pro žáky. Žáci v rámci poznávání vlastního regionu mohou sami své průvodce využít a projít si navržené trasy.

3.4.3. Specifické cíle úkolu

Žáci dokážou samostatně vyhledávat informace a zpracovávat je, orientovat se v mapě nebo plánu města, dokážou vybrat vhodná místa nebo objekty zájmu pro specifickou skupinu turistů a navrhnout vhodnou trasu, jak se k těmto místům dostat, dokážou prezentovat výsledky vlastní práce před spolužáky, navrhnout, jak by se dala využít jejich práce, diskutovat nad výsledky vlastní práce a nad pracemi spolužáků.

3.4.4. Turistický průvodce místním regionem (pracovní list)

Zkuste vytvořit vlastního průvodce!

• Rozdělte se do čtyř skupin. Každá skupina bude vytvářet svého turistického průvodce po místním regionu pro jinou zájmovou skupinu. Z tabulky 8 si vyberte jednu skupinku turistů, kterou budete provázet místním regionem. Pokud vás napadne jiná zájmová skupina, kterou byste chtěli provádět vaším regionem, dohodněte se s vaším učitelem.

Tabulka 8 Turistické skupiny

Kamarádi z Prahy, nebo jiného velkého města	Zahraniční turisté
Skupina seniorů	Skupina sportovních nadšenců, cyklistů
Rodiče s malými dětmi	Kamarádi z venkova

Každá zájmová skupina turistů má jiné nároky a požadavky. Zamyslete se nad tím, co vámi vybraná skupinka turistů bude chtít vidět, co je bude ve vašem regionu zajímat. Musíte počítat také s tím, že pro některé skupiny turistů musí být průvodce přizpůsoben tak, aby jim vyhovoval. Například malé děti a důchodci neujdou dlouhé trasy, cyklisté nesjedou schody, ale pohybují se rychleji na delší vzdálenosti, zahraniční turisté potřebují průvodce v cizím jazyce atd. Jistě vymyslíte další omezení, se kterými budete v průvodci počítat.

• Ve skupině si zvolte alespoň 10 míst, která budou tvořit turistického průvodce. Tato místa vybírejte právě s ohledem na to, pro jakou zájmovou skupinku budete průvodce tvořit. Můžete si vybrat známý objekt, historickou budovu, muzeum, zříceninu, park, rybník, sochu, louku s pěkným výhledem na město, rozhlednu, chatovou oblast, prostě cokoli vás napadne a má to pro vás určitou hodnotu. Rozdělte si vaše vybraná místa mezi sebou ve skupině tak, abyste věděli, kdo bude s jakým objektem, nebo místem dále pracovat.

• Základem každého průvodce je mapa. Mapu si sežeňte sami, podle toho, jaké zájmové území bude tvořit váš průvodce. Někomu bude stačit plán města Říčany, někdo bude potřebovat mapu města a jeho okolí, někteří třeba budou potřebovat mapu ORP apod. Do mapy si zanešte místa, která jste si vybrali. Opět budete muset vytvořit

legendu, aby všichni věděli, co vaše značky v mapě znamenají. Legendu vepište přímo do mapy, pokud v mapě není dost místa, nebo by legenda byla nepřehledná, přiložte ji k mapě na zvláštním papíře.

- Zvolte si začátek vaší trasy v průvodci (například nádraží, autobusová zastávka anebo třeba vaše škola). Dohodněte se mezi sebou ve třídě, tak aby výchozí a konečný bod vašeho průvodce byl u všech skupin stejný. Nyní očísľujte místa tak, v jakém pořadí chcete, aby je turisté navštívili. Myslete na to, aby se od jednoho místa dalo snadno dostat k dalšímu a aby trasa měla určitou logiku (například dávejte pozor na to, aby se turisté používající vašeho průvodce nemuseli často vracet zpět).

- Nyní pracujte již samostatně. Vaším úkolem je určit trasu, po které turista půjde (pojede) od místa, které mapuje spolužák z vaší skupiny k vašemu zvolenému objektu. (Např. pokud máte vybraný objekt s číslem 4, tak mapujete trasu od objektu číslo 3 k objektu číslo 4.) Důležité je vhodně vymyslet, kudy vlastně trasu povedete. Turisté si chtějí odpočinout, proto se snažte, aby trasa vedla mimo rušnou a nebezpečnou silnici, dobré je využít již vytyčené turistické nebo cyklistické stezky. Pokud je místo nebo objekt daleko, můžete naplánovat cestu k autobusové zastávce, odtud navést turistu k dalšímu objektu veřejnou dopravou (musíte znát název výstupní zastávky a číslo autobusu) a z výstupní zastávky navrhnete trasu k vámi vybranému místu. Vhodnost výběru trasy záleží pouze na vás. Opět berte v úvahu, pro jakou skupinu turistů průvodce připravujete. Vše zakreslete do mapy nebo plánu.

- Každý z vás si sežeňte fotku nebo obrázek tohoto objektu, kterou vlepíte do mapy. Na papír o velikosti A4 popište vámi vybraný objekt nebo místo. Nejprve do levého horního rohu výrazně napište číslo vašeho objektu a k němu připište jeho název. Pod nadpis napište vše o objektu nebo místě, co by turisty mohlo zajímat. Připište také, proč jste si tento objekt nebo místo zvolili do vašeho průvodce. Zbylé místo na papíře zaplňte fotografiemi nebo obrázky. Tento informační list vložíte do vašeho průvodce.

- Ve skupině vytvořte úvodní list. Vezměte si tvrdý papír o velikosti A3 a přehněte jej (z papíru budete mít desky na vašeho průvodce). Na přední stranu desek napište název turistického průvodce. Název bude obsahovat i informaci o tom, pro jakou skupinu turistů je průvodce vhodný. Na úvodní list přidejte i informace o délce trasy tohoto průvodce (vzdálenost i dobu trvání). Zbytek místa zaplňte opět obrázky. V oblasti cestovního ruchu je velice důležitá propagace, aby vůbec někdo věděl, co za bohatství se ve vašem místním regionu skrývá. Domluvte se s vaším učitelem výtvarné

výchovy a úvodní list v hodině nakreslete. Můžete udělat i koláž z fotografií. Fantazii se nekladou meze.

- Nakonec dejte všechny materiály dohromady. Úvodní list, za něj vložte mapu průvodce, pak seřaďte informační listy podle toho, jak budou v průvodci objekty nebo místa navštěvovaná.

- Prezentujte vlastní tvorbu ve třídě. Představte ostatním, pro jakou zájmovou skupinu jste turistického průvodce připravovali, na která omezení jste kladli při tvorbě důraz. Jak je výběr míst přizpůsobený právě vámi vybrané skupině a jak je pro tuto skupinu přizpůsobena trasa. Ukažte ostatním mapu průvodce a každý ze skupiny představí jím vybranou trasu a zvolené místo.

- Diskutujte ve třídě nad volbou míst nebo objektů do průvodce pro různé skupiny obyvatelstva. Co jakou zájmovou skupinu zajímá?

- Navrhněte, jak by se vaše práce mohla využít. Co třeba poskytnout ji turistickému středisku v Říčanech, nebo pro ostatní třídy, pro nižší stupeň základní školy.

4. Závěr

V práci se zabývám reformou školství, která má vliv na výuku zeměpisu ve školách. Myslím, že by tradiční výuka mohla být konečně nahrazena novou modernější formou, která by měla být efektivnější a přínosnější pro všední život žáků. V mnoha oblastech se srovnává Česko se západní Evropou a školství by nemělo být výjimkou. Vždyť škola je základ života a změny musí vycházet od základů. Rámcové vzdělávací programy a především Školní vzdělávací programy umožňují a podporují změny ve vyučování.

Z RVP jsem vybrala obsah učiva, který se týká místního regionu. Již Jan Amos Komenský uplatňoval ve vyučování didaktický princip výuky od známého k neznámému a od konkrétního k abstraktnímu. Výuka o místním regionu a v regionu tomuto didaktickému principu odpovídá, protože místní region žáky obklopuje, žáci jej dobře znají a mohou čerpat a uplatňovat poznatky z vlastních zkušeností. Místní region může sloužit jako zdroj informací. Na základě jednoduchých výzkumů v regionu se žáci učí novým věcem. Na druhou stranu mohou také využít informace, které již znají a aplikovat je ve svém okolí. Mohou uplatnit obecně známé informace a principy na místním regionu. Celkově bych zhodnotila téma místní region jako velice přínosné pro žáky a především pro jejich všední život. Jsem ráda, že je toto téma zahrnuto do vzdělávacích programů a že učitelé mají možnost přizpůsobit výuku svému regionu a aktuálním potřebám společnosti a především žáků.

Hlavním a nejtěžším cílem práce bylo vypracovat pracovní listy týkající se problémů v místním regionu žáků. Základem místního regionu žáků je spádová oblast jejich školy. Pracovní listy jsou vypracovány pro základní školy v Říčanech u Prahy. Místní region se tedy týká Říčan a okolních obcí, ze kterých žáci dojíždějí do školy. Region jsem si vybrala z několika důvodů. Prvním z nich je, že tento region dobře znám. Znat region, o kterém nebo v němž učitel bude vyučovat, je základní podmínkou kvalitní výuky a přípravy na ni. Dalším důvodem, proč jsem si tento region zvolila, je, že se v oblasti vyskytuje celá řada problémů, které se týkají přímo místních obyvatel a žáků. Žáci tedy mohou čerpat z vlastních zkušeností a především z okolního prostředí.

Pracovní listy se skládají ze čtyř částí a týkají se čtyř témat. Každý pracovní list obsahuje charakteristiku problému v říčanském mikroregionu. Město Říčany si v roce 2005 nechalo vypracovat strategický plán rozvoje města, který podrobně analyzuje profil města (nikoliv mikroregionu). S pomocí této analýzy jsem vypracovala převážnou

část charakteristiky regionu. Některé informace jsem částečně rozpracovala a použila na celý mikroregion a některé údaje jsem aktualizovala.

Další částí každého pracovního listu je průvodce pracovním listem, který je vypracovaný pro učitele. Je to návod, jak používat pracovní list, jsou zde uvedeny očekávané postupy práce žáků a jejich možné výsledky. Než učitel rozdá žákům pracovní listy, měl by si prostudovat charakteristiku mikroregionu z pohledu zvoleného problému a průvodce pracovním listem. Třetí částí pracovního listu, je soubor specifických cílů, kterých by žáci měli dosáhnout po vypracování pracovních listů. Poslední částí je samotný pracovní list pro žáky, který je tvořen mnoha úkoly.

Čtyři témata pracovních listů na sebe navazují. Pokud mají žáci pracovat s místním regionem nebo v něm, musí vědět, co je to místní region. Proto se první část zabývá vymezením místního regionu. Většina problémů vyskytujících se v mikroregionu Říčany spolu souvisejí a často plynou z blízké polohy vůči hlavnímu městu. Součástí první části je tedy i zhodnocení polohy mikroregionu vůči administrativním celkům Česka. Přes toto vymezení se dostávám k problému vymezení hranic regionů, k existenci různých druhů regionů a k využití a významu toho všeho pro všední život žáků.

Druhé téma pracovního listu se zabývá dopravní polohou regionu. Praha je poměrně dobře dopravně dostupná a díky relativně snadné dojížděci do Prahy se Říčany stávají suburbanizací hlavního města. Tento problém a okolnosti s ním související jsou řešeny v třetí části pracovního listu. Problémy související s dopravou jsem aplikovala i na místní region. Žáci řeší přímo dojížděku do škol a dostupnost školy v rámci místního regionu. Možnost, jak se vyhnout dopravním problémům, řeší další úloha týkající se dojíždění do školy jiným způsobem než autem a veřejnou dopravou.

Posledním úkolem je vytvoření průvodce po místním regionu, který je specifický výběrem turistické skupiny. Poté, co si žáci zmapovali polohu, dopravu a problémy související s bydlením, mají za úkol vymezit místa v jejich regionu, která naopak tomuto regionu dodávají určitou hodnotu, ať již kulturní, historickou nebo přírodní. Cílem poslední úlohy je odpoutat se od problémů v místním regionu a naopak vytyčit místa, která mají pro žáky a region určitou hodnotu.

Pracovní listy jsou určeny pro žáky základních škol, nebo pro nižší stupeň středních škol. Záměrně nespécifikuji věkovou skupinu, pro kterou by měl pracovní list být určen. Vzhledem k tomu, že si školy tvoří ŠVP samostatně, mohou se učitelé sami rozhodnout, kdy toto téma ve výuce využijí a dokonce i v jakém předmětu.

Tato práce by měla ulehčit přechod od tradiční výuky a usnadnit učitelům začátky výuky moderní. Myslím si, že i samotná reakce žáků by měla inspirovat učitele k tomu, aby změnil tradiční výklad a snažili se zavádět do výuky postupně více nových metod, které budou podporovat aktivitu žáků.

Abych získala zpětnou vazbu o využití pracovních listů, dala jsem je vyučujícím zeměpisu na základních školách a na gymnáziu v Říčanech. Vyučující mi odpověděli na otázky týkající se možného využití pracovních listů ve výuce. Doslovné odpovědi jsou uvedeny v příloze 11. Setkala jsem se s velmi kladnou reflexí. Všichni pedagogové by pracovní listy ve výuce využili, proto jsem jim je nechala k dispozici. V současnosti vidí hlavní problém v tom, že se jejich školní vzdělávací programy nezabývají místním regionem v tomto rozsahu. Proto by ve výuce rádi využili alespoň některé úlohy z pracovních listů především v rámci celku Česká republika. Větší využití pracovních listů vidí pedagogové v rámci volitelných předmětů a seminářů. Na gymnáziu jsou dokonce do vzdělávacích programů začleněny nové integrované předměty Společensko-vědní projekt a Přírodovědní projekt. V těchto předmětech by vyučující rádi využili všechny pracovní listy.

Témata pracovních listů hodnotili pedagogové jako velice aktuální pro říčanský region. Pro žáky základní školy se vyučujícímu zdá struktura pracovních listů příliš komplikovaná. Hrozí zde, že by se žáci špatně orientovali v pracovních listech, především ve vyhledávání odkazů k mapám a tabulkám uvedených v textu. Myslím si, že tento problém by se dal snadno upravit zvýrazněním odkazů v textu, nebo by pedagog mohl ve výuce žákům pomoci s vyhledáváním a s orientací v pracovních listech. Některé úlohy, které mají žáci vypracovávat v terénu, se pedagogům zdají organizačně příliš náročné (např. úkoly v kapitole: Problémy spojené s bydlením na okrajích měst). V rámci školní výuky by vypracování těchto úkolů bylo opravdu organizačně, ale i časově náročné, vzhledem k tomu, že se žáci dělí na více skupinek a každá z nich zkoumá jiné území. Tento úkol ale mohou žáci vypracovávat ve svém volném čase mimo výuku.

Zájem pedagogů o pracovní listy mě mile překvapil. Myslím, že je to důkaz toho, že se pedagogové novým metodám a formám výuky nebrání, jen potřebují podat „pomocnou ruku“ při přechodu od tradičních témat, metod a forem výuky. Potřebují konkrétní příklady, jak by se výuka dala změnit, např. využíváním pracovních listů s tématem místního regionu.

Literatura

- Čtyroký, J., Maier, K. (2000): *Ekonomika územního rozvoje*. Grada, Praha, 142 s.
- Hampl, M. (2005): *Geografická organizace společnosti v České Republice: transformační procesy a jejich obecný kontext*. Universita Karlova v Praze, Praha, 147 s.
- Herink, J. (2002): *Diskuse o reformě geografického vzdělávání*. *Geografické rozhledy* 12, č. 2, Terra, Praha, str. 43-44.
- Heřmanová, E., Patočka, J. (2008): *Lokální a regionální kultura v České republice*. ASPI, Praha, 200 s.
- Hofmann, E. a kol. (2003): *Integrované terénní vyučování*. Paido, Brno, 132 s.
- Honcová, J. a kol. (1997): *Kapitoly z dějin Říčán*. Label, Kutná Hora, 531 s.
- Jančák, V., Chromý, P., Marada, M. (2003): *Geografie na cestách poznání*. UK v Praze, Praha, 197 s.
- Kolektiv autorů (2001): *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. IFEC, Praha, 264 s.
- Krajský spolek učitelstva měšťanských škol a učitelská jednota Budeč v Říčanech (1938): *Popis obcí školního okresu Říčanského*. Knihtiskárna J. Nepomucký, Uhřetěves u Prahy, 257 s.
- Kühnlová, H. (1998): *Zeměpis místního regionu- příroda, kultura a životní prostředí*. *Geografické rozhledy* 7, č. 4, Terra, Praha, str. 116.
- Kühnlová, H. (1999): *Kapitoly z didaktiky geografie*. Karolinum, Praha, 145 s.
- Kyzlík, F. a kol. (1975): *Říčany*. Středočeské nakladatelství a knihkupectví, Praha, 120 s.
- Maňák, J., Švec, V. (2003): *Výukové metody*. Paido, Edice pedagogické literatury, Brno, 219 s.
- Mirvald, S. a kol. (1998): *Geografie. Socioekonomická část pro střední školy 2*. SPN pedagogické nakladatelství, Praha, 96 s.
- Ouředníček, M. a kol. (2008): *Suburbanizace.cz*. Universita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Praha, 96 s.
- *Plán města Říčany (1997)*: Garp, Hradec Králové. Dostupný z: Husova knihovna Říčany.

- Plán města Říčany s výřezem centra (2007): Grafimat, Praha. Dostupný z: Turistické informační centrum Říčany.
- Řezníčková, D. a kol. (2008): Náměty pro geografické a environmentální vzdělávání. Výuka v krajině. UK v Praze, Praha, 182 s.
- Skalková, J. (2007): Obecná didaktika. 2., rozšířené a aktualizované vydání. Grada, Praha, 328 s.
- Toušek, V., Kunc, J., Vystoupil, J. a kol. (2008): Ekonomická a sociální geografie. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň, 411 s.
- Wokoun, R. (1984): Základy regionální geografie. Rektorát UJEP, Brno, 36 s.

Elektronické zdroje

- Červený, P. (2008): Možnosti výuky zeměpisu v rámci RVP ZV (cit. 29. 1. 2009).
Dostupný z: www.rvp.cz
- Herink, J. (2004): Ke koncepci vzdělávacího oboru Zeměpis v RVP ZV
(cit. 4. 3. 2009). Dostupný z: www.rvp.cz
- Kutscherauer, A.: Management regionů a obcí (cit. 3. 3. 2010). Dostupný z:
www.alkut.cz
- Marada, M.: Jak na výuku zeměpisu v terénu. (cit. 4. 3. 2009). Dostupný z:
www.rvp.cz
- Marada, M.: O výuce v terénu (cit. 4. 3. 2009). Dostupný z: www.egeografie.cz
- Ouředníček, M., Temelová, J.: Současná Česká suburbanizace a její důsledky
(cit. 15. 3. 2010). Dostupný z: www.web.natur.cuni.cz
- Adresář úřadů (cit. 10. 2. 2010). Dostupný z: www.statnisprava.cz
- Bilance dojížděky za prací ve městech, 2005 (cit. 7. 2. 2010). Dostupný z:
www.czso.cz
- České školství v mezinárodním srovnání 2009 (cit. 6. 12. 2009). Dostupný z:
www.msmt.cz
- Databáze demografických údajů za obce ČR (cit. 7. 2. 2010). Dostupný z:
www.czso.cz
- Ekonomika a trh práce, 2005 (cit. 12. 2. 2010). Dostupný z: www.ricany.cz
- Infrastruktura a životní prostředí, 2005 (cit. 1. 5. 2009). Dostupný z: www.ricany.cz
- Koncepce rozvoje základního vzdělávání po dostavbě nové školy (cit. 12. 2. 2010).
Dostupný z: www.ricany.cz
- Kraje a okresy ČR (cit. 25. 3. 2010). Dostupný z: www.czso.cz
- Míra nezaměstnanosti v lednu 2010 (cit. 7. 2. 2010). Dostupný z: www.czso.cz
- Nemovité památky (cit. 25. 3. 2010). Dostupný z: www.monumnet.npu.cz
- Oficiální stránky města Říčany (cit. 7. 2. 2010). Dostupný z: www.ricany.cz
- Portál veřejné správy České Republiky (cit. 2. 2. 2010). Dostupný z:
www.geoportal.cenia.cz
- Průvodce obcemi Středočeského kraje 2003 (cit. 5. 4. 2009). Dostupný z:
www.czso.cz

- Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání, 2007 (cit. 29. 1. 2009).
Dostupný z: www.vuppraha.cz
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2007 (cit. 29. 1. 2009).
Dostupný z: www.vuppraha.cz
- Regiony a regionalizace (cit. 28. 1. 2010). Dostupný z:
www.volny.cz/krejska/2.htm
- Retrospektivní lexikon obcí Středočeského kraje 1869 až 2001(cit. 7. 2. 2010).
Dostupný z: www.czso.cz
- Správní obvody obcí s rozšířenou působností (cit. 5. 3. 2010). Dostupný z:
www.risy.cz
- Správní obvody obcí s rozšířenou působností ve Středočeském kraji k 1. 1. 2003
(cit. 25. 3. 2010). Dostupný z: www.czso.cz

Přílohy

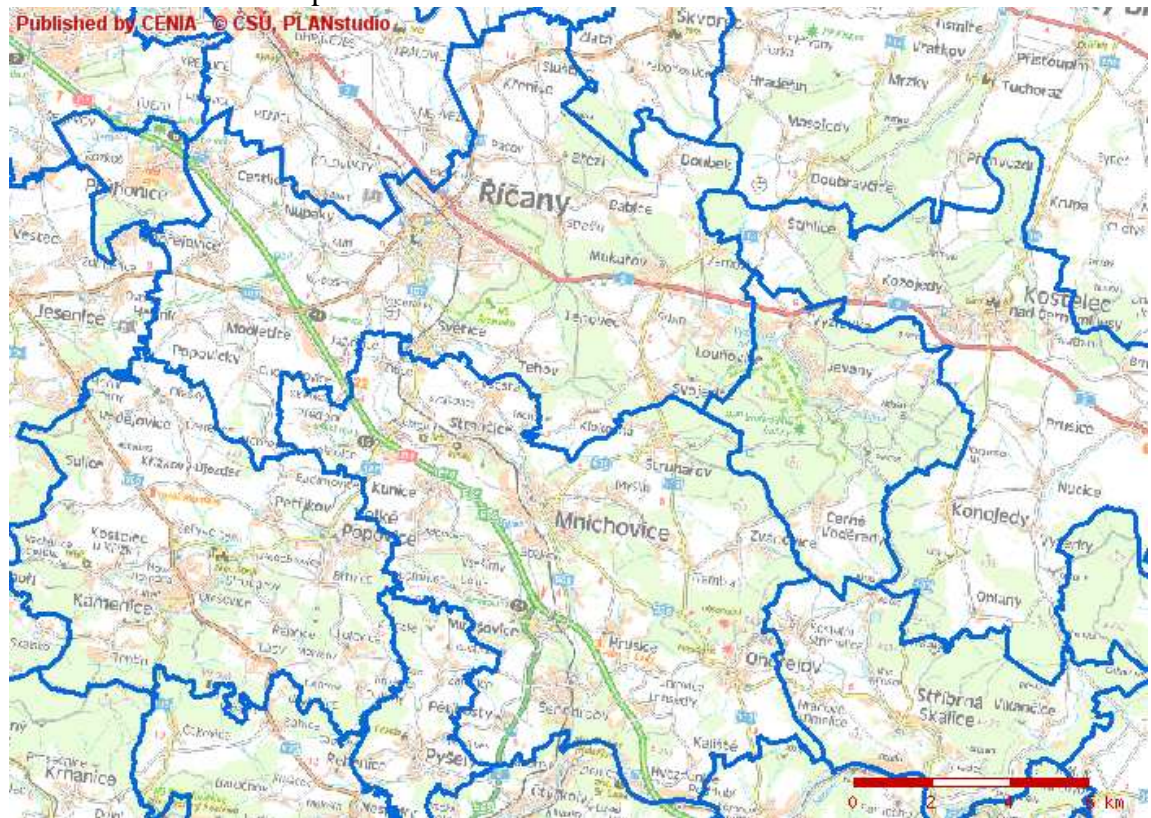
Příloha 1 Úřady státní správy a jejich činnosti

Úřad:	Příklad činnosti úřadu:
Finanční úřad	<ul style="list-style-type: none">• zpracování účetnictví a rozpočtu města, Svazku obcí „Ladův kraj“ účetnictví příspěvkových organizací Nemocnice s poliklinikou v Říčanech, Muzea Říčany• pokladní služby• prodej známek na svoz směsného komunálního odpadu• správu místních poplatků• evidenci psů• půjčky z fondu rozvoje bydlení• školení pro zaměstnance• výkon obecně prospěšných prací
Živnostenský úřad	<ul style="list-style-type: none">• státní správa na úseku živnostenského zákona• vydává živnostenské listy• provádí živnostenské kontroly• dozorové činnosti vyplývající ze zákona o ochraně spotřebitele a spotřebních daní• Vydává výpisy ze živnostenského rejstříku
úřad Dopravně správní agendy	<p>Oddělení evidence obyvatel a osobních dokladů</p> <ul style="list-style-type: none">• evidence obyvatel• vydává a vyměňuje občanské průkazy, cestovní pasy• gratulace jubilantům• vydává státní občanství• zajišťuje volby a referenda sčítání lidu, domů a bytů <p>Oddělení dopravy</p> <ul style="list-style-type: none">• spravuje registr vozidel• schvaluje technickou způsobilost vozidel• registr řidičů, bodové hodnocení řidičů

	<ul style="list-style-type: none"> • spravuje autoškolství, taxislužby, stanice měření emisí
Stavební úřad	<ul style="list-style-type: none"> • vede územní řízení, stavební řízení a kolaudační řízení • rozhoduje o změně užívání staveb, odstraňování staveb • provádí státní stavební dohled • přestupky a správní delikty na úseku stavebního práva
Matriční úřad	<ul style="list-style-type: none"> • vydává určení otcovství • změna jména a příjmení • vydává oddací, rodné a úmrtní listy • eviduje rejstřík trestů
Katastrální úřad	<ul style="list-style-type: none"> • spravuje katastr nemovitostí • Schvaluje změny hranic katastrálních území • Ukládá pokuty za porušení pořádku na úseku katastru <p>Odbor územního plánování a regionálního rozvoje pro správní území města Říčany:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vydává územní plán města • státní památková péče • pořizuje územně plánovací dokumentace pro město a pro obce správního obvodu města Říčany • pořizuje územně analytické podklady pro správní obvod • zpracovává dotační tituly Programu obnovy venkova
Úřad práce	<ul style="list-style-type: none"> • evidence nezaměstnaných • přiděluje státní podporu • nabízí volná pracovní místa • podpora při rekvalifikaci
Okresní správa sociálního zabezpečení	<ul style="list-style-type: none"> • přiděluje důchody (starobní, invalidní, vdovské) • přiděluje příspěvky v mateřství
Soud a státní zastupitelství	<ul style="list-style-type: none"> • Přijímá a vyřizuje podání • Přijímá stížnosti na průtahy při plnění úkolů státního zastupitelství • Přijímá žádosti o informace podle zákona o svobodném přístupu k informacím

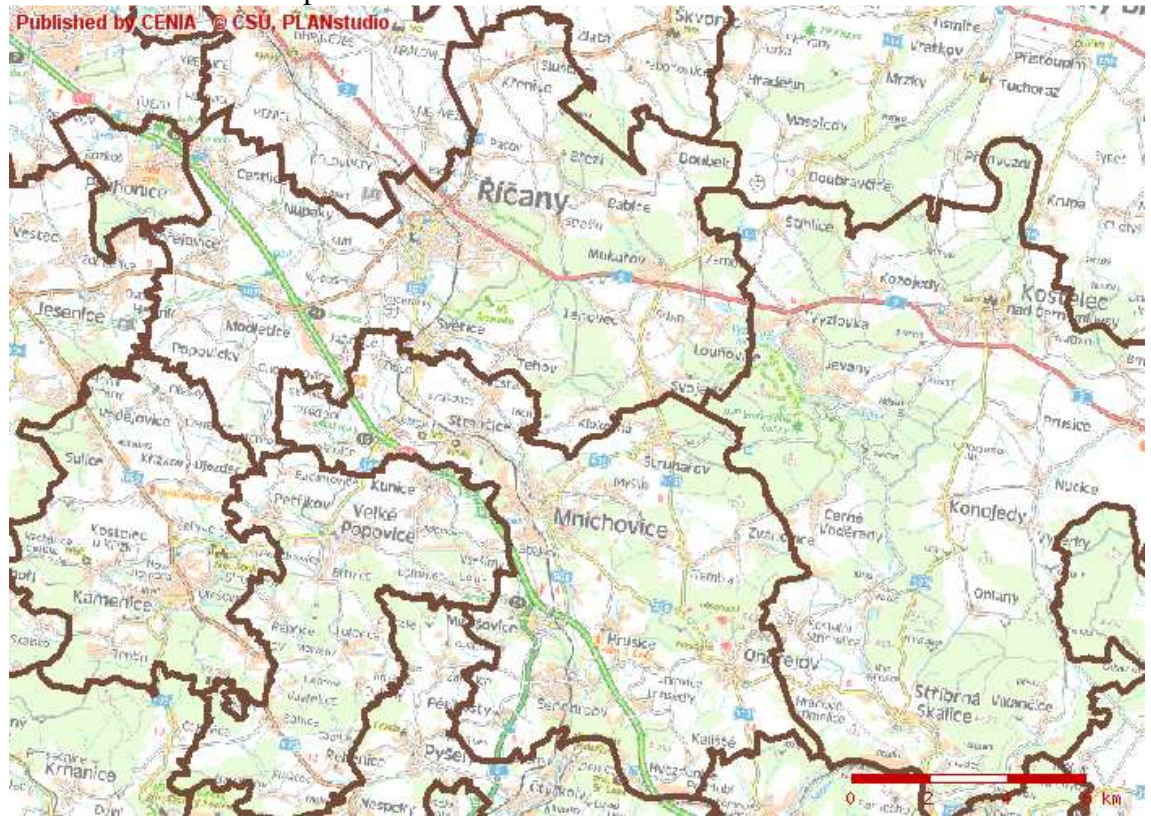
Zdroj: Adresář úřadů.

Příloha 2 Hranice působnosti matričních úřadů

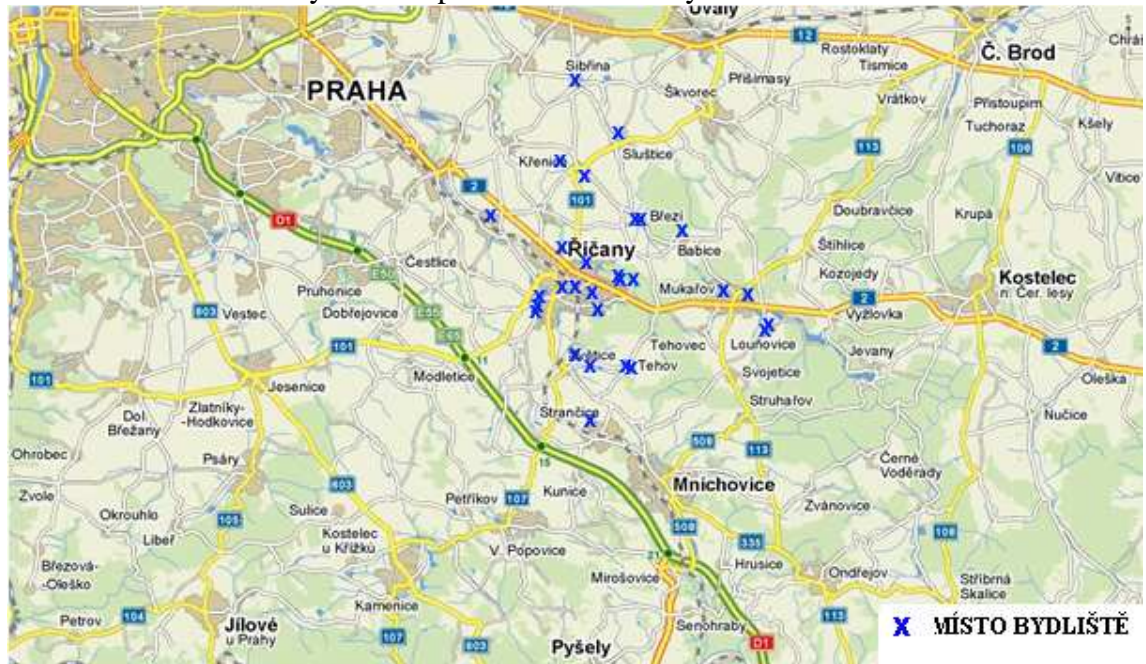
Zdroj: Portál veřejné správy České Republiky.

Příloha 3 Hranice působnosti stavebních úřadů

Zdroj: Portál veřejné správy České Republiky.

Příloha 4 Příklad vymezení spádové oblasti školy

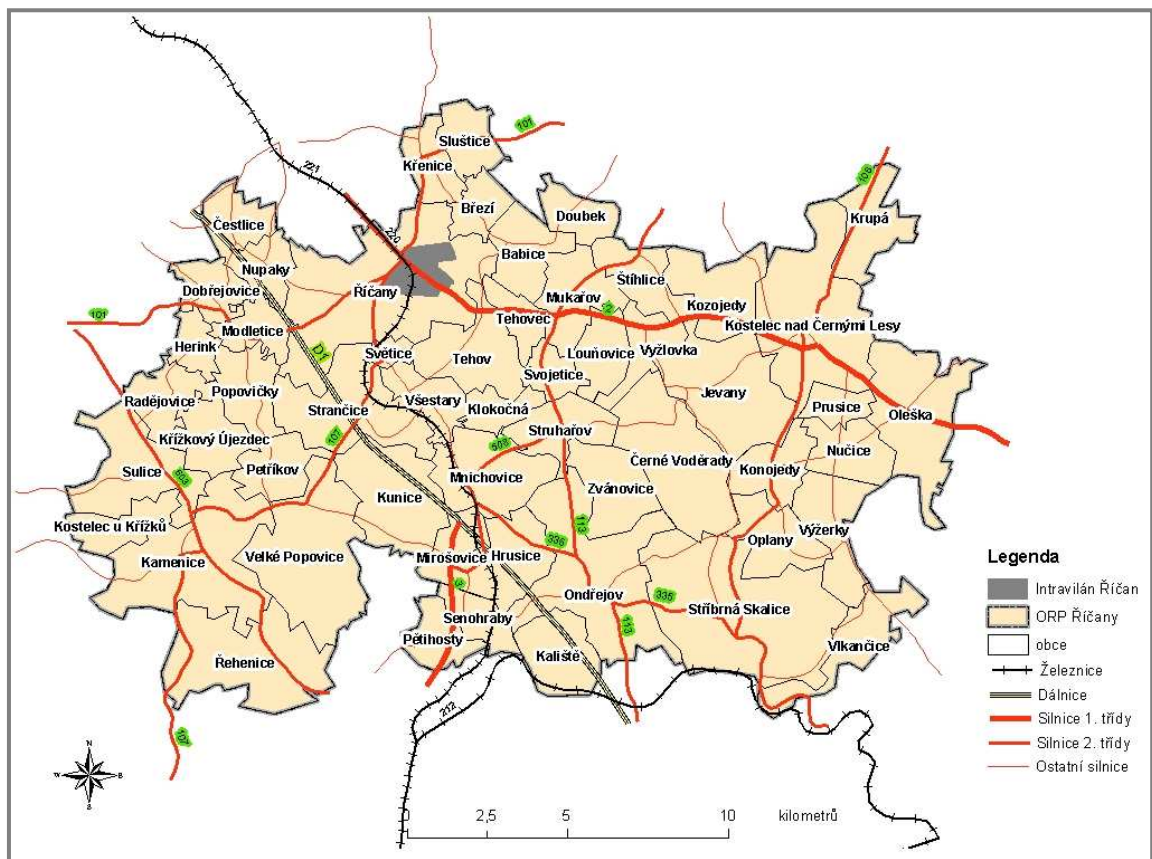
Zdroj: podklad dostupný z www.mapy.cz.

Příloha 5 Příklad vymezení místního regionu

Zdroj: podklad dostupný z www.mapy.cz.

Příloha 6 Silniční a železniční síť v ORP Říčany

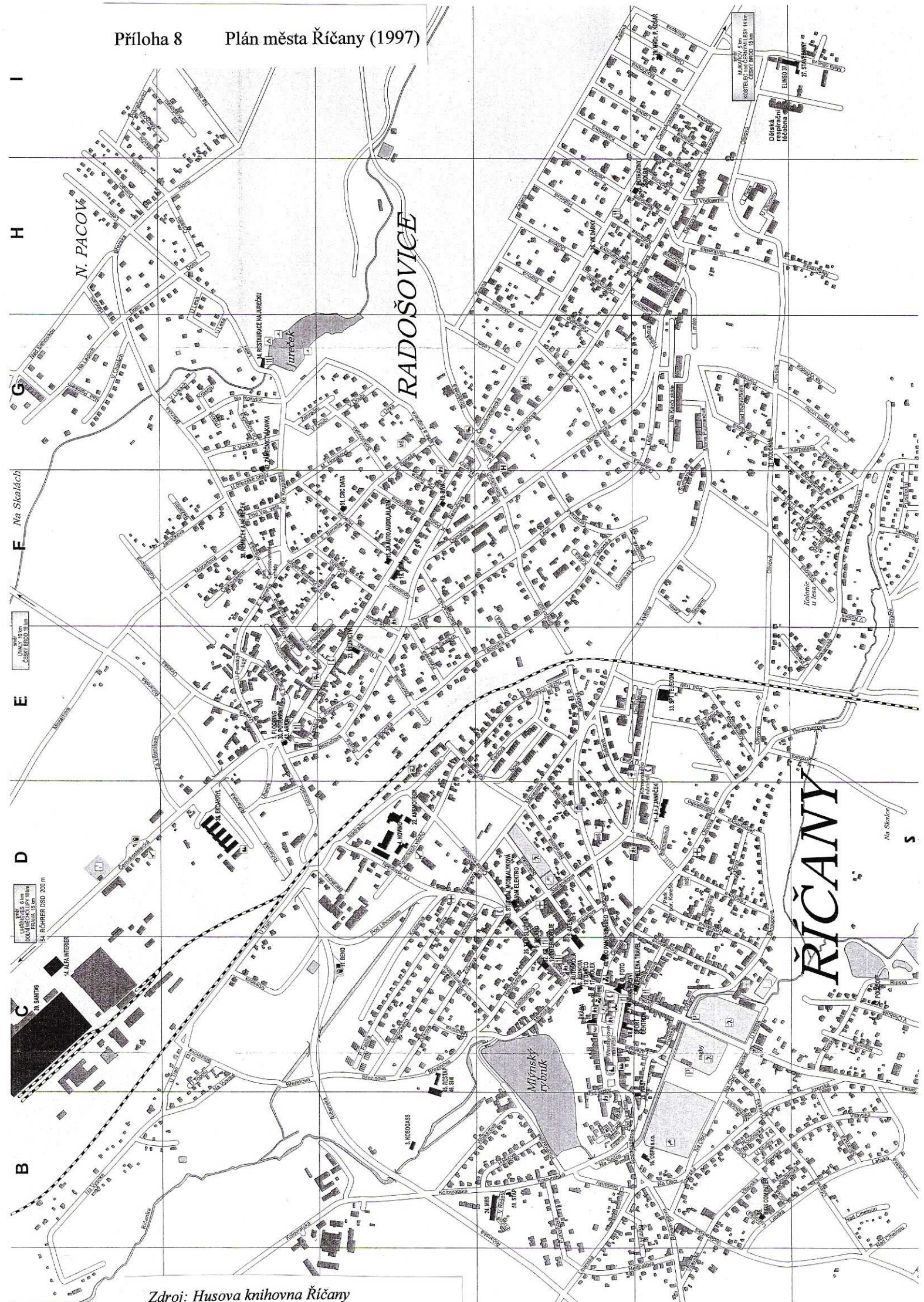

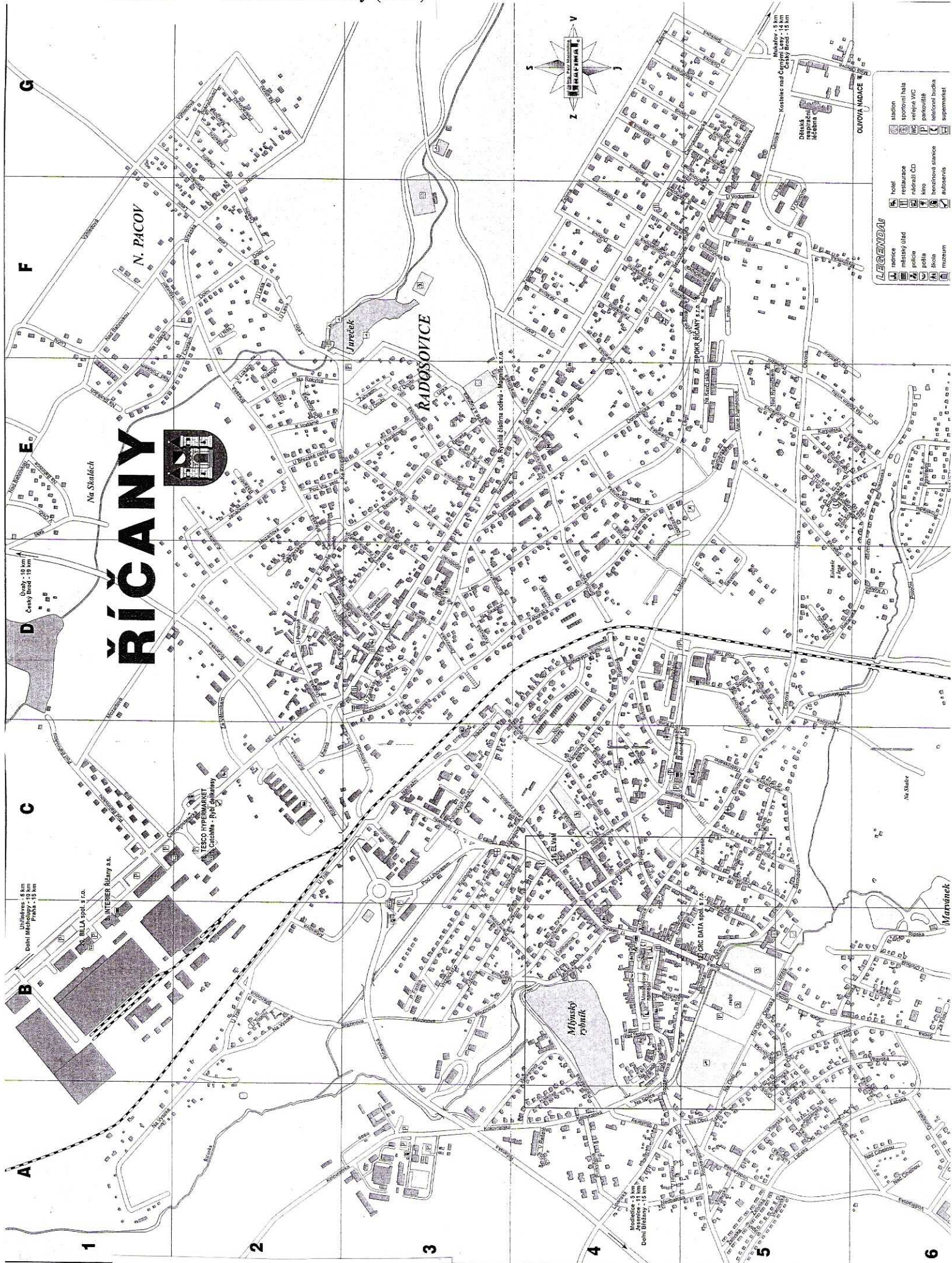
Zdroj: *Infrastruktura a životní prostředí.*

Příloha 7 Důsledky suburbanizace

		SUBURBANIZÉR 	CÍLOVÁ OBEC 	MĚSTSKÝ REGION
FYZICKÉ (A FUNKČNÍ) PROSTŘEDÍ	+	Lepší životní prostředí Rodinný domek za městem Prestíž spojená s vlastnictvím domu	Zlepšení technické infrastruktury (inženýrské sítě, dopravní komunikace) Vyšší příjmy obce	
	-	Více času v dopravě (nutnost použití auta, špatná obslužnost hromadnou dopravou) Špatná občanská vybavenost	Narušení urbanistické struktury, architektonického rázu (např. uniformní nebo eklektická architektura) Nedostatek veřejného prostoru Náklady na údržbu inženýrských sítí a komunikací Nedostatečná kapacita technické infrastruktury (např. čistírna, rozvodna) a občanské vybavenosti (např. školy, školky)	Prostorové rozpínání a rozvolňování městského regionu Energetická a materiální náročnost na budování technické infrastruktury Změny ve využití krajiny (méně ploch pro zemědělské a rekreační využití) Narušení rázu venkovské krajiny Nárůst individuální automobilové dopravy (dopravní zácpy)
SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ	+	Život v lokalitě obývané sociálně silnějšími skupinami Větší bezpečí	Příchod mladších, vzdělanějších a bohatších obyvatel Zvýšená politická participace Populační růst obce	
	-	Izolovanost některých skupin (zelené vdovy, teenageři)	Riziko konfliktů mezi původními a novými rezidenty (odlišný sociální status a životní styl) Nepřihlašování trvalého bydliště nových rezidentů v obci V nových suburbii chybí místa k setkávání (veřejné prostory, hospody apod.)	Pokles sociálního statusu ve zdrojových lokalitách (sídlíště, vnitřní město)

Zdroj: Ouředníček, M., Temelová, J.: *Současná Česká suburbanizace a její důsledky*

Příloha 10 Kulturní památky v Říčanech

Název památky, rok vyhlášení	Umístění	Popis
zřícenina hradu, 1966	Kolovratská ul., Říčany	pův. gotický hrad ze 13. století, dnes torzo věže a paláce, studna
Kostel sv. Petra a Pavla, 1966	Masarykovo náměstí, Říčany	barokní, původně gotický kostel, fresky z roku 1400
Mariánský sloup, 1966	Masarykovo náměstí, Říčany	sloup z konce 17. století s dórskou hlavicí a sochou Panny Marie
měšťanský dům, 1966	Široká ul. 26/9, Říčany	pozdně barokní dům z konce 18. století
měšťanský dům, 1987	17. listopadu 44/6, Říčany	obytný středověký dům, tzv. Mýto
kostel sv. Václava, 1966	Jažlovice	pův. románská rotunda z 12. stol., nyní barokně přestavěný gotický kostel

Zdroj: Nemovité památky, *Ekonomika a trh práce*

Škola: základní škola Říčany

Aprobace: zeměpis/biologie

1.) Jak byste zhodnotila výběr témat pracovních listů a úloh v nich obsažených? (klady a zápory, celkovou strukturu pracovních listů)

„Témata byla vybrána zajímavá. Struktura pracovních listů se mi ale zdá pro žáky základní školy relativně komplikovaná- mají problémy s orientací v textu a pochopením některých úkolů, popř. pojmů“

2.) V čem vidíte největší přínos těchto pracovních listů pro žáky?

„Pracovní listy jsou zcela jistě zajímavým zpestřením výuky, ale vzhledem k časové náročnosti bych jejich využití viděla spíše v semináři ze zeměpisu apod. Žáci se seznámí blíže se svým okolím, poznají místa, která dosud neznali, budou si na základě svojí vlastní práce těchto míst více vážit, budou dbát na jejich čistotu, nebude jim lhostejné, že někteří ostatní jejich vrstevníci na základě neznalosti ničí tato místa.“

3.) Jaká jsou úskalí pracovních listů? (které úlohy nemají pro žáky význam, co by se se žáky nedalo ve výuce realizovat, které úlohy chybí, které úlohy jsou moc obtížné,...)

„Pro základní školu mi přijdou některé úkoly náročnější (vzhledem k vysvětlování zejména tedy časové hledisko, neb řadu termínů je nutno dětem vysvětlit, popsat). Jako řešení mi přijde texty upravit pro práci ve skupinách. Všechny úlohy mají význam, záleží na aktivitě dětí a jejich motivaci.“

4.) Využila byste pracovní listy ve výuce zeměpisu? Vidíte v těchto pracovních listech přínos pro žáky? Využíváte téma místní region ve výuce?

„Některé části pracovních listů bych zcela jistě ve výuce využila. Zejména v 8., 9. ročnících, kde mají někteří žáci zájem o praktické úkoly, jsou schopni pracovat s textem, informacemi. Místní region je nejvíce probírán v 9. ročníku v rámci celku „Česká republika“. Částečně je toto téma zpracováno formou prezentací, samostatných prací. Občas přístup některých žáků ke zpracování tématu i příjemně překvapí. Přínos pracovních listů zcela jistě vidím.“

Zhodnocení pracovních listů

Škola: základní škola Říčany

Aprobace: zeměpis/tělesná výchova

1.) Jak byste zhodnotila výběr témat pracovních listů a úloh v nich obsažených? (klady a zápory, celkovou strukturu pracovních listů)

„Výběr témat pracovních listů hodnotím velmi pozitivně. Tato témata patří k často diskutovaným a probíraným otázkám nejen v místních novinách a časopisu, ale i k tématům různých seminářů a přednášek v říčanském regionu. Žáci budou připraveni na případnou argumentaci svých názorů.

Klady: aktuálnost témat, vhodné a zajímavé tabulky, motivující mapky

Zápory: délka pracovního listu, chybí místa k vpisování poznámek u jednotlivých témat“

2.) V čem vidíte největší přínos těchto pracovních listů pro žáky?

„Největší přínos vidím v kompetenci samostatnosti žáků. Žáci mají sice relativně úzké téma, ale zároveň dostatek prostoru pro vlastní volby (viz. Vlastní průvodce- výběr zajímavých turistických skupin). Na danou problematiku se žáci podívají z více úhlů pohledu. Pracovní listy jsou navrženy tak, že učitelé usnadní práci (k dispozici jsou jízdni řady, mapy apod). Velký přínos vidím v tom, že se žáci naučí a seznámí se s praktickými věcmi, které určitě budou v životě potřebovat a v běžně vyučovaných předmětech se nenaučí (viz. Úřady, jejich kompetence a sídla).“

3.) Jaká jsou úskalí pracovních listů? (které úlohy nemají pro žáky význam, co by se se žáky nedalo ve výuce realizovat, které úlohy chybí, které úlohy jsou moc obtížné,...)

„Jako hlavní úskalí vidím v rozsáhlosti této práce. V běžné výuce si jen málo učitelů vyhradí delší časové období na tento (i když zajímavý) projekt. V rámci mezipředmětových vazeb bych uvítala, kdyby pracovní listy obsahovaly něco málo např. i z historie daného regionu. Některé úkoly v terénu zase vyžadují (v případě mladších dětí) dva kantory. Některé nejsou v souladu s naším školním řádem v současné době realizovatelné. „

4.) *Využila byste pracovní listy ve výuce zeměpisu? Vidíte v těchto pracovních listech přínos pro žáky? Využíváte téma místní region ve výuce?*

„V rámci běžných hodin bych tyto pracovní listy asi nevyužila. Jelikož mám ale dvouletý seminář ze zeměpisu a plánuji zařazení místního regionu do druhé části semináře, určitě se k těmto pracovním listům vrátím a budu z nich čerpat náměty do výuky.“

Zhodnocení pracovních listů

Škola: gymnázium Říčany

Aprobace: zeměpis/tělesná výchova

1.) Jak byste zhodnotila výběr témat pracovních listů a úloh v nich obsažených? (klady a zápory, celkovou strukturu pracovních listů)

„Velmi dobrá jsou témata, která se týkají dopravní obslužnosti a úkoly diskusní (dopravní zácpy, ekologická doprava). Problém bude záznam velkého počtu tras a bodů, tak aby byla zachována přehlednost záznamu v mapě. Pro místní region Říčanska jsou velmi dobré úkoly vztahující se k suburbanizaci, která je pro tento region typická.“

2.) V čem vidíte největší přínos těchto pracovních listů pro žáky?

„Hlavní přínos je v samostatném provedení úkolů, podpora žákových zájmů a poznání oblasti, kde žijí. Také je důležitá práce ve skupinách, která vede k většímu poznání spolužáků navzájem nejen ve škole, ale i době volného času.“

3.) Jaká jsou úskalí pracovních listů? (které úlohy nemají pro žáky význam, co by se se žáky nedalo ve výuce realizovat, které úlohy chybí, které úlohy jsou moc obtížné,...)

„Na základě vlastních zkušeností, kdy nechávám žáky vypracovávat prezentaci o jejich obci, kde žijí, myslím, že obtížný je úkol „Jací lidé zde žijí“ (str. 62), protože žákům chybí zkušenost. Možná by to mohli nahradit nějakou dotazníkovou anketou.“

4.) Využila byste pracovní listy ve výuce zeměpisu? Vidíte v těchto pracovních listech přínos pro žáky? Využíváte téma místní region ve výuce?

„Využití pracovních listů bude vhodné především při probírání učiva ČR. Z časových důvodů, ale v omezené míře. Ideální využití bude v integrovaném předmětu Společensko-vědní projekt a Přírodovědní projekt, které se na naší škole začlenily do vzdělávacích programů. V těchto předmětech by se pracovní listy mohly využít v plném rozsahu.“